

Rozvod a jeho vliv na členy rodiny

Bc. Kamila Kovářová

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kamila KOVÁŘOVÁ**
Osobní číslo: **H10660**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Rozvod a jeho vliv na členy rodiny**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti rozvodové problematiky.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

COLOROSOVÁ, B. Krizové situace v rodině. Praha: Ikar, 2008. ISBN: 978-80-249-1027-7

KLIMĚŠ, J. Partneři a rozchody. Praha: Portál, 2005. ISBN: 978-80-7367-745-9

NOVÁK, T. DRINOCKÁ, H. Partnerské a rodinné poradenství práce s klienty. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN: 80-247-1526-0

PLZÁK, M. Manželská tonutí. Praha: Motto, 2010. ISBN: 978-80-7246-504-0

POUPĚTOVÁ, Š. Netrapte se po rozvodu. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN: 978-80-247-2046-3

TEYBER, E. Děti a rozvod. Praha: návrat domů, 2007. ISBN: 978-80-7255-163-7

WARSHAK, R. A. Revoluce v porozvodové péči o děti. Praha: Portál, 1996. ISBN: 80-7178-089-8

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Milan Smola**

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **27. dubna 2012**

Ve Zlíně dne 17. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně*10.4.2012*.....

.....*Ladislav Lováček*.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá fenoménem rozvodu. Skládá se z části teoretické a praktické. Teoretická část seznamuje se základními pojmy a její hlavní kapitoly jsou seřazeny chronologicky, dle klasicky probíhajícího modelu fází rozvodu. Kapitoly se věnují příčinám rozvodu, průběhu rozvodového řízení, průběhu situace po rozvodu a možné intervenci a způsobům, jak rozvodu zabránit.

Praktická část se skládá z kvalitativního výzkumu, kde jsem si jako stěžejní metodu výzkumu zvolila polostrukturovaný rozhovor, vedený se třemi základními účastníky rozvodového řízení, tedy s ženou, mužem a dítětem dále sebereflexi respondenta v rozvodovém období, vancouverský dotazník a také skupinové schéma profesora Ferdinanda Knoblocha, z důvodu zajištění validity dat výzkumu.

Klíčová slova: rodina, manželství, žena, muž, dítě, konflikt, rozvod

ABSTRACT

This thesis deals with the phenomenon of divorce. It consists of a theoretical part and practical. The theoretical part introduces the basic concepts and its main chapters are chronologically, according to the classical model of the current phase of the divorce. Chapters are devoted to the causes of divorce, divorce proceedings, during the post-divorce situation and possible intervention and ways to prevent divorce. The practical part consists of qualitative research, where I as a key research method chosen semi-structured interview, conducted with three basic participants of divorce proceedings, Thus woman, man and child, self-reflection on the respondent in the divorce period, Vancouver questionnaire and group scheme of Professor Ferdinand Knobloch, in order to ensure validity of research data.

Keywords: family, marriage, wife, husband, child, conflict, divorce

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych především ráda poděkovala panu Mgr. Milanu Smolovi za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady a připomínky, ochotu a vždy vstřícný přístup, které mi poskytl při zpracovávání mé práce. Mé poděkování patří dále také mé rodině a přátelům za podporu, kterou mi během psaní mé diplomové práce věnovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Praze, 9. dubna 2012

OBSAH

ÚVOD	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 RODINA	13
1.2 MANŽELSTVÍ	14
1.3 ROZVOD	14
1.4 PATOLOGICKÉ JEVY	14
1.5 OSPOD.....	15
1.6 DÍTĚ	15
1.7 RODIČ.....	15
2 PŘÍČINY ROZVODU	16
2.1 OCHABLOST CITOVÝCH VZTAHŮ MEZI PARTNERY	16
2.2 NEVĚRA	17
2.3 VLIV PATOLOGICKÝCH JEVŮ	17
2.4 SHRnutí PŘÍČIN ROZVODU	19
3 ROZVODOVÉ ŘÍZENÍ	20
3.1 PRŮBĚH ROZVODOVÉHO ŘÍZENÍ.....	20
3.2 DRUHY ROZVODU	23
3.2.1 Klasický rozvod.....	23
3.2.2 Rozvod dohodou	24
3.2.3 Ztížený rozvod.....	24
3.3 VLIV ROZVODU NA JEDNOTLIVÉ ČLENY RODINY	25
3.3.1 Žena.....	25
3.3.2 Muž	25
3.3.3 Dítě.....	26
4 POROZVODOVÝ STAV	27
4.1 KONFLIKTY MEZI BÝVALÝMI MANŽELI	27
4.1.1 Spor o majetek.....	27
4.1.2 Spor o děti	29
4.1.2.1 Syndrom zavrženého rodiče.....	30
4.1.3 Úprava poměrů mezi rodiči a dětmi	31
➤ VÝŽIVNÉ	33
4.2 NOVÝ ŽIVOT	34
5 ZPŮSOBY POMOCI	37

5.1	MANŽELSKÉ A RODINNÉ PORADNY	37
5.2	PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ PORADNY	38
5.3	PSYCHOLOGICKÁ POMOC VE ZDRAVOTNICTVÍ	38
5.4	SOUKROMÁ PSYCHOLOGICKÁ PRAXE.....	38
5.5	CENTRA MEDIACE.....	38
5.6	OBČANSKÉ PORADNY	39
5.7	INTERVENČNÍ CENTRA PRO OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	39
6	METODOLOGICKÁ ČÁST	41
6.1	KVALITATIVNÍ VÝZKUM	41
6.2	CÍL VÝZKUMU	41
6.3	VÝZKUMNÉ METODY	41
6.4	VÝZKUMNÝ VZOREK	42
7	ANALYTICKÁ ČÁST	43
7.1	ROZVOD A JEHO VLIV NA MANŽELA.....	43
7.1.1	Výzkumné otázky.....	43
7.2	PŘÍPAD Č. 1	43
7.3	PŘÍPAD Č. 2,	47
7.4	PŘÍPAD Č. 3	51
7.5	PŘÍPAD Č. 4	57
7.6	ROZVOD A JEHO VLIV NA DÍTĚ	62
7.6.1	Výzkumné otázky.....	62
7.7	PŘÍPAD Č. 5.	62
7.8	PŘÍPAD Č. 6	67
8	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	73
9	ZÁVĚR.....	76
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	78
	SEZNAM PŘÍLOH.....	81

ÚVOD

Mnoho vět už bylo na toto téma napsáno a vysloveno, mnoho lidí se již pro toto slovo a celý proces, který se za ním skrývá, natrápilo, mnohým to však naopak dalo novou jiskru do života a otevřelo nejen oči, ale také naprosto jiné možnosti, ať už co se týče svobody, vztahů, lásky, či nejdůležitější věci, a to poznání sebe sama a realizace svých opravdových osobních potřeb. Základním kamenem celého fungování, či nefungování vztahu, je rozdíl mezi mužem a ženou a jejich celkovými potřebami a touhami ve vztahu. S trochou nadsázky můžeme všeobecně tvrdit, že muž je více bojové povahy, je to soutěživý dobrodruh a dobyvatel světa a o každém svém počínu a úspěchu potřebuje mluvit, pochlubit se a také pak očekává adekvátní pochvalu za, dle jeho názoru, výborný výsledek jeho každodenního boje s nepřátelským protivníkem, ať už je tímto cokoliv, nebo kdokoliv. Žena má být tichou, občas obdivnou posluchačkou a co je nejdůležitější, musí partnera za všechny jeho skutky uznávat, a toto uznání dávat patřičně najevo. Muži většinou řeší věci více povrchně, než s citovým zaměřením, protože city berou jako pomyslnou brzdu racionálního a praktického myšlení. Žena k životu nepotřebuje hrdinství, je tvorem spíše citově založeným, který vyhledává emoce, oporu, pozornost. Veškeré city chce muži sdělit, povídat si o nich a nejlépe je s ním i sdílet. Nechce ovšem radu, chce jen posluchače, který ji pochopí a slovem pohladí po její něžné duši. Žena celkově vyhledává ve vztahu více jistotu než muž. Obě pohlaví jsou tedy ve svých potřebách naprosto rozdílná, a pokud se sejde žena a muž, kteří budou odpovídat tomuto všeobecnému prototypu, pak to ve vztahu budou mít oba opravdu velice těžké, konflikty se stanou každodenní záležitostí a rozvod bude pouhou otázkou času.

Téma rozvod a jeho vliv na jednotlivé členy rodiny jsem zvolila z důvodu, že je toto v současné době velmi aktuální a lze říci, že je blízké většině lidem v dnešním moderním světě, ve kterém už je rozvod naprosto normálním jevem. Tato slova můžeme demonstrovat na statistice srovnání předchozí a současné doby, kterou uvádí Novák a Průchová, (2004). V současnosti lze očekávat v ČR během jednoho roku kolem 55 000 sňatků a kolem 30 000 rozvodů. Vrcholu rozvodovosti bylo dosaženo roku 1996 – více než 33 000 párů si řeklo své ne. Pro srovnání v roce 1930 se v celém tehdejší Československu, tj. včetně Podkarpatské Rusi, rozvedlo 5609 párů, což bylo 4,3 % z počtu manželství uzavřených tamtéž v daném roce. V současnosti ubývá rozvodů velmi mladých manželství do tří let trvání. Naopak roste počet zralých párů směřujících do soudní síně za účelem znovuzís-

kání svobody. Kolem padesátky se rozvádí 13 % z celkového počtu rozvádějících se. Je to čas, kdy děti vyrostly a příjem na hlavu bývá relativně vysoký. V 70 % podává návrh na rozvod žena. Bývá tedy v manželství méně spokojena než muž. Ženy mají v ČR nižší výdělek než muži. Pozoruhodné dále je, že třikrát a více se během posledního desetiletí rozvedla 3 % ze všech rozvedených mužů a necelá 2 % rozvedených žen.

Jako kritické období pro rodinu, můžeme označit zhruba posledních čtyřicet let, kdy míra rozvodovosti nekontrolovatelně stoupá. Je však třeba nahlížet na tento údaj s rezervou, jelikož vyjadřuje pouze poměr mezi počtem rozvodů a počtem uzavřených sňatků v kalendářním roce. Toto nám vysvětluje jednoduchou rovnici, kdy pokud klesá počet uzavřených sňatků, což je v naší republice již po několik let trendem, pak logicky stoupá poměr rozvedených. Není tedy třeba se zbytečně lekat, čím dál tím více se zvyšujících čísel na pomyslné stupnici rozvodovosti. Avšak budeme-li upřímní, tak i bez statistik a s laickým pohledem na věc, můžeme říct, že rozvodovost je u nás i tak zastoupena ve vysoké míře.

Je to dáno především celkovou krizí a změnou charakteru rodinného zázemí, kdy ženy již nejsou jen pouhými ozdobami domácností, ve velké míře studují, pracují na důležitých a vysoko postavených místech, již nejsou až tak finančně závislé na partnerovi, jelikož si na svůj životní standard dokážou vydělat samy. Tím, že mají možnost prokázat své schopnosti a dovednosti, dosahují ženy také naprosto odlišné úrovně sebevědomí, než u plotny s hrnci. A v důsledku toho, pak nemálo mužů přestává partnerkám imponovat, protože se jim rozšiřují obzory a zvyšují požadavky na partnera. Jeden ze závažných důvodů rozvodovosti je rozšíření patologických závislostí do řad obyčejných rodin, kdy je v mnoha případech nemožné manželský vztah s osobou závislou udržet. Velice častým aspektem, který manžele dovede k až tak závažnému rozhodnutí, jakým je rozvod, označujeme manželskou nevěru, která mívá naprosto destruktivní dopad na manželské soužití, jelikož je mnoha lidmi chápána jako neodpuštělná zrada.

Současná rodina již v rozvodu nevidí až tak složitý problém a nemá důvod, se za každou cenu snažit manželství udržet. Dnešní rozvod již není doprovázen tak obrovskou rozvodovou bariérou, jako v dřívějších letech, kdy se manželství považovalo za společenskou povinnost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V úvodní kapitole jsou pro upřesnění uvedeny některé základní pojmy, se kterými se v diplomové setkáváme. Tyto jsou zde uvedeny pro úplnost a srozumitelnost práce.

1.1 Rodina

Vzhledem k názvu diplomové práce „Rozvod a jeho vliv na členy rodiny“ je rodina stěžejní pojem, který je potřeba uvést na pravou míru a blíže konkretizovat, abychom pochopili jeho pravý význam.

„Rodina je malá, primární, neformální sociální skupina, kterou tvoří jedinci spojení pokrevními, manželskými a adoptivními vztahy. Je to specifická asociální skupina, ve které se uskutečňují některé společensky i osobně potřebné činnosti a vztahy, které nemohou v plné míře přebírat jiné instituce. Rodina je lidskému jedinci prvním přirozeným společenským prostředím, do něhož vstupuje na začátku své existence a je nejdůležitějším převodním mechanismem v předávání hodnot z generace na generaci.“ (Klapilová, 2006, s. 27)

Rodinu můžeme bezpochyby označit jako nejstarší fungující společenskou instituci, která vznikala nejen z přirozeného pudu reprodukce potomků, ale také ze sociální potřeby patřit do nějaké skupiny, s členy skupiny sdílet své prožitky, ochraňovat je a cítit se v této skupině bezpečně. Jádrem rodinného soužití jsou citové vazby, které existují mezi jejími členy.

Jako hlavní a nezastupitelné funkce rodiny můžeme uvést funkci

- ✓ Ochrannou - jejíž hlavním úkolem je zaopatřit a pečovat o člena rodiny, pokud tuto péči bude potřebovat
- ✓ Sociálně ekonomickou – kdy je podstatou finanční zabezpečení členů rodiny
- ✓ Emocionální – poskytuje členovi rodiny citové zázemí
- ✓ Relaxační – zdůrazňuje využití a způsob trávení volného času členů rodiny
- ✓ Socializačně výchovná – zajišťuje proces socializace dítěte, tedy jeho zespo-čenšťování
- ✓ Reprodukční – zahrnuje plození potomků a zachování rodu

Dále je možné charakterizovat různé typy rodin z hlediska jejich funkčnosti:

- ✓ Rodina funkční – je v podstatě ideálním prototypem, kdy je rodina schopná plnit veškeré své funkce a zajistit tak správný vývoj dítěte
- ✓ Rodina problémová – vykazuje určité problémy s plněním základních funkcí, avšak tímto není ohrožen vývoj dítěte, rodina je schopná se s těmito nedostatky vyrovnat sama.
- ✓ Rodina dysfunkční – narušeny jsou všechny funkce rodiny, v této rodině je ohrožen vývoj dítěte a rodina již vyžaduje zásah odborné pomoci a péče.
- ✓ Rodina afunkční – rodina není schopna plnit žádnou ze základních funkcí, v tomto případě je nasnadě umístění dítěte do náhradní péče

1.2 Manželství

„Trvalé společenství muže a ženy, jehož hlavním úkolem je založení rodiny a výchova dětí. Uzavírá se svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství, které se činí veřejně, slavnostním způsobem, v přítomnosti dvou svědků.“ (Šmolka, Mach, 2008, s. 109)

1.3 Rozvod

„Zrušení manželství za života obou manželů a to na základě existence objektivního a kvalifikovaného rozvratu manželství, který neumožňuje obnovení manželského soužití, přičemž kvalifikovanost rozvratu je dána jeho délkou, intenzitou, ale i skutečností, že spolu manželé v důsledku tohoto rozvratu nežijí.“ (Hrušáková, 2009, s. 69)

1.4 Patologické jevy

Všechny nenormální nebo všeobecně nežádoucí společenské jevy, které svým charakterem narušují osobnost jedince, či strukturu společnosti. Patří zde např. gamblerství – závislost na hrách, sázení, nejčastěji v podobě hraní na výherních automatech, workoholismus – patologická závislost na uznání a úspěchu v pracovním procesu, alkoholismus – závislost na alkoholu, či domácí násilí – násilí páchané na blízké osobě.

1.5 OSPOD

Orgán sociálně-právní ochrany dětí, který spadá pod pověřený městský úřad. Jeho hlavním úkolem je zastupovat zájmy nezletilého dítěte v různých řízeních před soudem, např. při stanovení výše výživného při rozvodovém procesu. Sociálně-právní ochrana dětí je v České republice zaštiťována zákonem č. 359/1999 Sb.

1.6 Dítě

Jako dítě a zároveň nezletilý je z právního hlediska označována osoba, jež ve svém životě nedosáhla věku patnácti let. Obecně i dle Úmluvy o právech dítěte, která byla v České republice přijatá v roce 1991, se dítětem rozumí lidská bytost, mladší osmnácti let, pokud není zletilost zákonem stanovena jinak.

1.7 Rodič

Zodpovídá za dítě a veškeré aspekty související s jeho výchovou a vývojem. Tyto pak dále utvářejí osobu dítěte až do jeho dospělého věku. Jejich práva a povinnosti jsou uvedeny v zákoně o rodině č. 94/1963 Sb.

2 PŘÍČINY ROZVODU

2.1 Ochablost citových vztahů mezi partnery

Jako úvod pro tuto kapitolu mě napadá slovo láska, protože především na tomto pocitu se zdravý a opravdový vztah z počátku zakládá. Je to právě láska a vzájemné poznání, které staví pomyslné základy plnohodnotného partnerského vztahu.

Často také slyšíme o určité chemii v těle, která lásce předchází a která nám sama určuje, kdo nás přitahuje, nebo zaujme. Tuto chemii máme každý rozdílnou. Jednoho zaujme blondýna a druhého naopak bruneta a oba přitom budou cítit ten příjemný pocit touhy po hlubším poznání oné chemicky zajímavé osoby. Vědecké vysvětlení nám nabízí Capponi a Novák (1995, s. 12) „Fenyletylaminová bomba může být zvolna nahrazena produkcí pohody, endorfinů. Jsou to látky zklidňující zjitřené pocity, odstraňující úzkost, někteří je nazývají přirozenými analgetiky. Vytvářejí podněty k tomu, aby se zvolna začaly uvolňovat další a další chemické látky, jež podněcují fyzickou přitažlivost a pocit – „s protějškem je nám dobře.“ A když je nám s někým dobře, pak s ním chceme trávit co nejvíce času, můžeme se s ním v opojné zamilovanosti zasnoubit a poté také vzít. Avšak tento pocit není pocitem věčným a tato „chemická reakce“ časem dojde ke zdárnému konci. A naráz je pryč zájem o druhou osobu, pryč to něco, co způsobovalo její výjimečnost ve všech směrech. Najednou je člověk, vedle nás naprosto obyčejnou a nezajímavou osobou, kterou můžete potkat na každém kroku, a nebude to pro nás již nikým ohromujícím. A v tomto období uvědomění si, ztráty náboje vztahu a přechodu do stereotypu každodenního života s milovanou osobou, riziko rozvodu stoupá.

Velice často si partneři kladou otázku, zda je dítě tohoto stereotypu dokáže oprostít a většinou je zplození potomka právě ta cesta, kterou si partneři zvolí, jako vztahově záchrannou. Jenže i když přijde dítě a hodí nám pomyslný záchranný kruh, tak i přes veškerou péči a starost o něj, jednou vyroste a nebude nás již potřebovat, pak tedy naše společná rodičovská role končí a na povrch vyvstává syndrom prázdného hnízda a ten může manželský stereotyp ještě více prohloubit a vést tak k rozhodnutí partnera opustit. Protože je možné, že brzy zatoužíme po náboji ve vztahu, který nám chybí, a budeme tento hledat u někoho jiného.

2.2 Nevěra

Velmi diskutovaná, tajně i veřejně probíraná a všudypřítomná nevěra. Důvod mnoha trápení, špatných svědomí, ale na druhou stranu také pocitu vášně, dobrodružství a něčeho nepoznaného a nového. V dnešní době je nevěra čím dál více braná jako normální a k partnerskému životu patřící věc. Člověk má z morálního hlediska nepsanou povinnost být svému partnerovi věrný. Rovnice jeden muž a jedna žena je v našich společenských kruzích braná za správnou, jenže. Ne každému tahle „matematika“ vyhovuje. Důvodů nevěry může být mnoho a dle mého názoru je toto věc velice individuální a záleží na každém jednotlivém vztahu, co vedlo partnery k tomu být nevěrný. Nejčastější příčinou je nespokojenost ve vztahu, kdy hledáme něco, co nám u našeho partnera schází. Ať už se jedná o sex, porozumění, či pouhý zájem.

Každý vztah po určité době fungování přejde do stereotypu a nevěra je častým východiskem a jakýmsi ukojením potřeb nenaplněných ze současného vztahu. Existují však také případy, kdy člověku ve vztahu naprosto nic neschází a přesto je nevěrný. Toto není nijak nenormální jev, děje se většinou z důvodu chůtice a poznání něčeho nového, z náhle vzniklé přitažlivosti, kterou i přes spokojenost v současném vztahu, člověk nedokáže potlačit. Nevěra pak může vést k destrukci původního vztahu.

Často se stane, že jeden z podvádějících již nezvládá současný stav a chce se zadaným partnerem započít vztah nový, jenže zde většinou narazí, protože zadaný partner se nehodlá vzdát svého původního vztahu, zvláště když už v něm hrají roli děti. Pokud se původní partner o nevěře svého protějšku dozví, zbývají jen dvě varianty. Smíření, nebo rozchod. Jen málokterý podváděný partner však dokáže překonat pocit zrady a zklamání a ve vztahu dále pokračovat. Proto je velice důležité, uvědomit si důsledky nevěry jako takové a poté si případně správně odpovědět na otázku říci, či neříci, že jsem byl nevěrný. Protože „přiznat nevěru je druh upřímnosti, která je zbytečně destruktivní.“ (Kirshenbaum, 2008, s. 23)

2.3 Vliv patologických jevů

Jako nejzávažnější patologický jev, který je pro manželství naprosto destruktivní, můžeme označit domácí násilí. Toto se vyznačuje opakováním, pravidelností, vzrůstající intenzitou, jasně rozdělenými rolami agresora a oběti. V roli oběti se nejčastěji objevuje

žena. Toto je dáno především jejími fyzickými dispozicemi a mnohdy také zažitými partnerskými zvyklostmi, kdy muž je pán domácnosti a žena by jej měla poslouchat a plnit své veskrze ženské povinnosti. V tomto vztahu je velice těžké udělat rázný rozvodový krok, protože oběť je na koloběh domácího násilí zvyklá, bere jej jako svou chybu a agresora se bojí.

K domácímu násilí se velice často váže problematika alkoholismu, jehož konzumace je i díky tomu, že je v naší společnosti tolerován, velice rozšířená. Situace se zhoršuje, pokud požívání alkoholu začne narušovat život nejen požívajícímu, ale i lidem v jeho okolí. Rozdíly můžeme také pozorovat, pokud alkohol požívá partnerka, nebo partner. Zatímco u mužů je tolerance alkoholu vysoká a je považována za takřka normální, u žen je nadmíra alkoholu pro společnost pohoršující. Samozřejmě, že nežádoucí jsou obě zmíněné varianty, ať už alkoholismem trpí partner, či partnerka, nikdy to nemůže vztah posílit. „Pozorný a citlivý člověk pozná, že se s jeho partnerem něco děje. Je dobré naučit se mluvit i o nepříjemných věcech a dát najevo obavy. Vhodnou chvílí je doba, kdy je klid, soukromí a partner je střízlivý. Platí zlaté pravidlo, že ráno je moudřejší večera.“ (Venglářová, 2008, s. 85).

Závislost na psychoaktivních látkách je dalším negativním jevem, který může vést k rozvodu. Tato závislost se týká především mladší generace, která ještě nemá potomky.

„Psychotropní látky působí na lidský mozek způsoby, které mají za následek poškození vnímání okolí, lidského úsudku a způsobují agresivní jednání bez kontroly.“ (Gentry, 2004, s. 43) Pokud je závislý jen jeden partner, pak vyvstává na povrch mnoho konfliktů a to především, jakým způsobem partnera závislosti zbavit. Pokud jsou závislí oba partneři, je situace v podstatě ještě více bez východiska. „Závislí partneři se někdy pokoušejí spolu odvykat drogám, jindy je snaha jednoho zmařena druhým.“ (Venglářová, 2008, s. 86) Zůstat v tomto vztahu je velice zničující pro celkovou osobnost jedince.

Gamblerství je závislost na hracích automatech, kdy závislý člověk nedokáže potlačit touhu hrát a pořád věří ve výhru, přičemž do automatů vkládá stále více a více peněz, které se mu ovšem již nikdy nevrátí. Toto vede k velkému zadlužení, jeho samotného i celé rodiny, či známých. Gambler je schopný pro hru udělat cokoli, tak jako jakýkoliv jiný závislý člověk, aby ukojil svou touhu a potřebu. Gamblerství je také úzce spjato s konzumací alkoholu. Jde tedy většinou o kombinaci těchto dvou sebedestruktivních závislostí.

Negativní vliv na vztah má také tzv. workoholismus. Ač se může zdát, že je tato závislost na práci v dnešní době v podstatě normální věc, může velice jednoduše vést k ukončení vztahu. Její největší mínus je nedostatek času na osobní život, jelikož veškerý čas, je věnován pouze pracovním záležitostem a také myšlenky, které jsou soustředěny jen na práci. Tento člověk nemá čas ani sám na sebe, tudíž čas na partnera či na děti je naprosto pasé, což se vždy zákonitě negativně musí odrazit v jakémkoliv vztahu.

Ať se tedy jedná o kteroukoliv z uvedených závislostí, každá člověku po čase začne víc brát než dávat. Začne ztrátou svobody, identity, partnerského života, zdraví a v nejhorších případech i samotného života.

2.4 Shrnutí příčin rozvodu

Rozpad manželství a následný nevyhnutelný rozvodový proces není u normálně myslících lidí výsledkem okamžitého poblouznění citů. Jedná se totiž z pravidla o dlouhodobý proces, který má své stále se opakující periody, jenž se právě tímto opakováním, stávají čím dál více nesnesitelné minimálně pro jednoho z partnerů, který se pak také rozhodne s tímto negativním procesem něco dělat. Může se však taky stát, že v tomto manželství oba partneři raději přetrvají a dobrovolně budou nadále žít naprosto nespokojeni v manželském kolotoči stereotypu a neúcty. A v tomto případě se dá velice často předpokládat, že jeden či oba partneři si budou hledat jinou cestičku, jak v tomto nespokojeném vztahu přežít. Budeme-li upřímní, je potom jasné, že tyto cestičky budou směřovat k nevěře, k minimálnímu trávení času s rodinou a tedy k pomalému a jistému rozpadu i těch nejstabilnějších základů. Proto sami uvažme, není-li férovější postavit se k problému čelem, sednout si ke „kulatému“ stolu a vyříkat si s partnerem naprosto všechna trápení, negativní pocity a co se s nimi tedy ještě v dané fázi vztahu dá nebo již nedá dělat. Právě správná komunikace je nejdůležitějším faktorem pro fungování vztahu, a pokud tedy tato chybí, není možné ani zjistit, natož pak napravit chybné kroky.

3 ROZVODOVÉ ŘÍZENÍ

Budeme-li hovořit o zdravém rozvodu, pak se zde musí objevit slova jako civilizovaný, konstruktivní, rozumný, lidský rozchod dvou lidí, kteří si již nemají co navzájem předat. Jenže, to je v podstatě pohádkové znění, které bohužel nebývá při tomto procesu zvykem. Průběh rozvodu je často doprovázen hádkami, neshodami a znepríjemňováním života obou stran. „Rozvod patří k jedné z nejbolestnějších a nejkomplicovanějších životních událostí, jaké kdy lidé prožijí. Zpřetrhává vztahy, narušuje kompaktnost rodinného života, dotýká se samé podstaty lidské identity.“ (Everett, Everett, 2000, s. 11)

3.1 Průběh rozvodového řízení

Dle Nováka a Průchové (2004) můžeme rozvodový proces rozdělit do pěti jednotlivých stádií:

➤ OPATROVNICKÉ ŘÍZENÍ

Jedná se o základní pilíř každého rozvodového procesu, bez jeho podmínek vymezených soudem, nemůže rozvodový proces pokračovat. Smyslem je úprava výchovy a výživy nezletilého dítěte na dobu po rozvodu. Jednoduše řečeno, v tomto řízení se upravuje, komu bude dítě svěřeno do péče, jakou výší výživného budou rodiče na dítě přispívat, případně celková úprava styku dítěte s rodičem, který nebude mít dítě svěřené do své péče.

➤ ROZVODOVÉ ŘÍZENÍ

Základní proces, kdy je otázkou řešení už jen čistě vztah manželů, kteří se chtějí rozvést. Řeší se otázky jako např. co se ve vztahu změnilo, proč, či zda je možné ještě soužití zachránit.

➤ ŘEŠENÍ BYTOVÉ OTÁZKY

Tato otázka vyvstává na povrch pouze, pokud manželé užívají společně byt nájemní či družstevní a nemohou se mezi sebou na podmínkách jeho užívání dohodnout, pak rozhodnutí případně soudu, Toto se však započne vždy až po skončení rozvodového řízení.

➤ VÝŽIVNÉ ROZVEDENÉHO MANŽELA

Existují-li objektivní důvody pro požadování výživného od jednoho pro druhého z bývalých manželů, pak pokud se bývalí manželé mezi sebou nedokážou dohodnout, tuto výši, podmínky a dobu vyplácení stanoví soud.

➤ VYPOŘÁDÁNÍ SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ

Tato závěrečná fáze rozvodu nabírá na podstatě zejména, pokud je v manželství co dělit. Jedná se o vypořádání veškerých majetkových vztahů mezi bývalými manželi. Pokud není možná vzájemná dohoda exmanželů, pak bude toto vypořádání provedeno soudem.

Dle Everett a Everett (2000, s. 15) můžeme rozvodový proces rozdělit do čtrnácti samostatných kapitol, které popisují jednotlivá stadia rozvodu.

1. Oblaka pochybností: Jedná se o první varovné signály, které nám napovídají, že se ve vztahu děje něco negativního.
2. Ochladnutí vztahu: Vlivem nespokojenosti v manželství, dochází k celkovému nezájmu o partnera a vztah. Chování je v tomto období doprovázeno ochladnutím citových vazeb mezi partnery.
3. Fantazie před rozchodem: Představování si následné životní situace bez současného partnera, či s partnerem novým.
4. Rozhodující zkouška – fyzická odluka: Příprava na odloučení od partnera. Seznámení dětí s touto situací.
5. Pseudousmíření: Nejistota ve správnosti rozhodnutí odloučení od partnera, souboj s pocity samoty a kladení si za vinu důsledky rozvodu, včetně strachu o potomky a jejich budoucí život v rozvedené rodině, vede ke snaze dát věci do pořádku, tedy vrátit se k minulému životu a doufat v usmíření manželského sváru.
6. Fantazie před rozvodem: Stav po opakovaných pokusech o usmíření manželství, které vedly pouze k negativním výsledkům. Již nezvažujeme pouhou odluku od partnera, ale vážně uvažujeme o rozvodu.

7. Rozhodnutí se rozvést: Definitivní rozhodnutí k započetí rozvodového řízení. Začátek procesu vyrovnávání se s nastalou rodinnou situací, těžké období pro všechny členy primární rodiny.
8. Ambivalence: Nastalý oblak pochybností, zda bylo toto rozhodnutí opravdu správné, většinou k těmto pochybnostem dochází v důsledku rozvodového procesu, jelikož si uvědomujeme, změny a komplikace, které nastanou po jeho dokončení.
9. Mediace: Kooperativní a rozumné dohodnutí porozvodových podmínek takovým způsobem, aby byly s výsledným stavem spokojeny obě rozcházející se partnerské strany a bylo co nejméně ublíženo dětem, které rozvodový proces nejvíce zasahuje.
10. Adverzivní rozvod: Jedná se o velice typický agresivní a útočný způsob rozvodu, kdy mezi sebou partneři navzájem soupeří, bez jakékoliv snahy o kompromis. Ať už se jedná o bitvu o majetek, či potomky.
11. Spolupráce rodičů po rozvodu: Tato je dle mého názoru velice důležitou a nevyhnutelnou, jelikož i přes to, že se manželé rozvedli, jsou i nadále matkami a otci svých dětí a je jejich povinností pokusit se vytvořit co nejstabilnější prostředí pro jejich další život.
12. První nový sňatek: Situace, kdy do života jednoho z bývalých manželů vstoupí nový partner. Na toto je potřeba postupně připravit především děti, aby se dokázali smířit se vstupem nového partnera do rodičova i jejich života.
13. Druhý nový sňatek: Jelikož jeden z rodičů již vytvořil nový vztah s jiným partnerem, je pro nezadaného rodiče těžké, vyrovnat se s vnitřním nutkáním také si někoho najít, vytvořit novou funkční rodinu a nezůstat sám.
14. Smíšené rodiny: Vytváření nových rodinných struktur a zapojování členů původní rodiny do tohoto procesu.

Je důležité si také přiblížit celkový průběh rozvodového řízení před soudem: Návrh na zahájení rozvodového řízení je třeba podat u věcně a místně příslušného soudu. Tímto soudem je vždy okresní soud, v jehož obvodu měli manželé poslední společné bydliště v České republice. Soudní poplatek, který od 1. ledna 2012 činí dva tisíce korun českých, pak za rozvodové řízení hradí žalobce, tedy ten z partnerů, který projevil jako první vůli se

rozvést. Pokud má rozvodové řízení proběhnout s výsledkem rozvedený/rozvedená, pak musí být dle Průchové (2002) mimo jiné splněny tyto zákonem určené podmínky:

1. Manželství trvalo alespoň jeden rok
2. Manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí
3. K návrhu na rozvod se druhý z manželů připojí
4. Soudu jsou předloženy písemné smlouvy, s úředně ověřenými podpisy účastníků, upravující pro dobu po rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a vyživovací povinnost
5. Soudu je předložen pravomocný rozsudek soudu péče o nezletilé (opatrovnického soudu) o schválení dohody, o úpravě poměrů (výchovy a výživy) nezletilých dětí na dobu po rozvodu.

Je samozřejmostí, že ne vždy a ne všichni partneři jsou ochotni a schopni dokázat se mezi sebou rozumně domluvit a tyto podmínky splnit. Z tohoto důvodu rozlišujeme tři různé typy rozvodu.

3.2 Druhy rozvodu

3.2.1 Klasický rozvod

Charakteristickým znakem pro tento klasický, neboli sporný rozvod jsou dvě zneprátené strany manželů, které stojí před soudem a mají na projednávanou věc odlišný názor a jejich společná dohoda není možná. Mezi manželi se pak stanovuje žalobce a žalovaný, přičemž jako žalobce je chápán ten z partnerů, který návrh na rozvod podal. Dle Průchové je pak na žalobci, který žalobu zahájil, aby uvedl, jak se manželství vyvíjelo a v čem spatřuje příčiny rozvratu. Dále má povinnost navrhnout provedení dalších důkazů, tak aby byla v řízení prokázána existence kvalifikovaného rozvratu manželství. Soud se vedle zjišťování existence hlubokého a trvalého rozvratu manželství zabývá rovněž zjišťováním příčin tohoto rozvratu. A právě v tomto období začíná proces tzv. „praní špinavého prádla“, kdy se rozvádějící manželé snaží mezi sebou před soudem co nejvíce poškodit. Dá se tedy logicky očekávat, že toto soudní řízení bude zdlouhavé a doprovázené nepříjemnými a finančně nákladnými procesy.

3.2.2 Rozvod dohodou

Tento můžeme označit také jako rozvod smluvený, nesporný, či zkrácený. Základem samotného průběhu je schopnost kompromisu, dohody, ochoty jednat a komunikovat. Při rozvodu dohodu je také důležité, aby si rozvádějící manželé uvědomili, že rozvod bez hádek a stresu bude pro obě strany přijatelnější, avšak k tomuto může dojít pouze, pokud ani jedna strana neoplývá pocitem křivdy, nenávisti, ublížení, či pomsty vůči partnerovi. I v tomto případě je přes nelogičnost potřeba stanovit jednoho z manželů jako žalobce a jednoho jako žalovaného, tyto „role“ však na výsledku řízení nemají žádný vliv. Jde pouze o povinnost, stanovenou soudem. Pokud tedy rozvádějící se manželé splní státem stanovené podmínky rozvodu, pak u tohoto typu rozvodu probíhá soudní proces bez emocí a na úrovni.

3.2.3 Ztížený rozvod

Jako ztížený rozvod můžeme označit jakýsi vývoj rozvodu klasického, jehož podmínky uvádí Průchová (2002)

Žalobci (tj. manželovi, který má zájem se rozvést) se sice podařilo prokázat existenci kvalifikovaného rozvratu manželství, ale

- Žalovaný s rozvodem nesouhlasí
- Žalovaný prokázal, že se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel
- Žalovaný prokázal, že by mu byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma (chápana nejen z hlediska ekonomických dopadů při dlouhodobém manželství a závislosti jednoho z manželů, ale i důchodových, bytových, pojistných a osobních důsledků

Při naplnění těchto podmínek soud manželství nerozvede. Pokud by však následně manželé spolu i přes plnění těchto podmínek tři roky nežili, soud je z tohoto důvodu rozvede.

3.3 Vliv rozvodu na jednotlivé členy rodiny

3.3.1 Žena

Máme-li na mysli exmanželku, která byla závislá na exmanželově finančním příjmu, pak je logické, že tato žena bude mít po rozvodu problémy udržet si životní standard, na který byla v manželství zvyklá. Jelikož v mnoha rodinách stále funguje zažitá dogma, že žena se spíše stará o domácnost a o děti, muž na fungování domácnosti vydělává peníze a z těchto pak rodina žije a udržuje svůj určitý životní standard. Ve většině případů ženě po rozvodu také zůstává výchova a obstarání potomků, na které jí exmanžel musí povinně vyplácet určitý předem dohodnutý finanční obnos, tzv. výživné. Velmi špatný vliv má na ženu celkový psychický dopad rozvodu. Tento žena vnímá jako obrovské zklamání a i přesto, že ví, že rozvod byl správnou volbou pro celou rodinu, zažívá pocity osamění a také strachu z toho, že si již nenajde stálého partnera, se kterým by nejen ona, ale i děti byli šťastní. Největším “gró“ je pro ni především spokojenost dětí. Samozřejmě se můžeme setkat i s exmanželkami, které své poslání matky vnímají naprosto odlišně, než jak je uvedeno v předchozí větě. Tyto ženy se povětšinou snaží výchovy dětí zbavit a jít za vlastními, ať už kariérami, či jinými životními cíly bez potomků, které vnímají jako zátěž a překážku ve své seberealizaci.

3.3.2 Muž

Největším problémem pro exmanžela a zároveň otce je omezený styk s potomky. Jak již bylo řečeno v předchozím odstavci, výchova dětí většinou připadne ženě, a tudíž je kontakt mezi otcem a dětmi značně omezen. Čím menší dítě je, tím větší vliv na něj i na odloučeného rodiče, bude rozvod mít. Jelikož dle Plňavy (1994) na sebe dítě a rodič působí navzájem, jejich vývoj a projevy, rodiči umožňují celou škálu rozličných pocitů od radosti, přes zodpovědnost, lásku, starosti a strach. A tyto se vzdáleností naprosto potírají, jelikož prožívat tyto pocity na dálku, není možné. Dalším častým aspektem rozvodu, který negativně doprovází spíše muže, je ztráta sociálních kontaktů, protože tyto většinou udržují především ženy a pokud se manželství dvou jedinců rozpadne, pak je to právě muž, kdo v určitém slova smyslu ztrácí, partnerku, děti a přátele, ať už rozvod inicioval, či nikoliv. I když co se týče přátel, tito se po rozvodu také často rozdělí na dva stejně nesmiřitelné tábory s opačnými názory na věc, jako samotní exmanželé. Existují také muži, kteří přijímají

rozvod jako určité osvobozující vítězství, na kterém lze pouze vytěžit. Tyto typy mužů jsou z větší části svého života stvořeny pouze k vlastní potěše a ukojení sexuálních potřeb.

3.3.3 Dítě

Dle Bakaláře (2006) je v České republice každoročně vystaveno rozvodu svých rodičů přibližně 30 000 nezletilých dětí a z toho asi 90% je svěřováno do výchovy matkám. Velice často se říká, že rozvodem trpí nejvíce děti. Pokud bychom tuto větu brali v potaz ve smyslu celkového dopadu na osobnost, pak ano, dítě je nejvíce zasaženým článkem rozvodu. Jde o to, že mu díky odloučení obou rodičů, bude upřen základní pocit bezpečí a jistoty tzv. „rodinného krbu“, kam se rádo vrací a hlavně má pocit, že někam patří. Rozvodem toto místo bezpečí a jistoty bezesporu z velké části ztrácí, jelikož v něm najednou chybí jeden ze základních kamenů, který tento pocit zajišťuje a to právě odloučený rodič. Tím, že se již dennodenně nevyskytuje v jeho životě, nepůsobí na něj svou osobností a nepodílí se na jeho výchově, pozbývá jako plnohodnotný rodič význam.

V období rozvodu můžeme na dítěti pozorovat negativní vlivy, které se odráží v jeho chování, především ve školním prostředí. Je méně soustředěné, projevují se problémy s vrstevníky a s celkovou sociální adaptibilitou, často také dochází ke zhoršení prospěchu ve škole, právě v důsledku nesoustředěnosti. Dítě může dále trpět pocitem deprese, úzkostí, poruchou spánku, či zvýšenou agresivitou. (Plňava, 1994)

Dítě ztrácí pevnou půdu pod nohama a díky rozpadu manželství jeho rodičů, přichází také o poznání a zafixování si vzorce správně fungující rodinné rovnice. V této rovnici dítě každý den vnímá souhru rodičů, jejich vzájemný respekt, komunikaci, kooperaci a vstřebává do svého budoucího života vzorec, jak správně žít ve vztahu. Rozpadem vzorce žena-matka, muž-otec, dítě ztrácí tento důležitý základ pro jeho budoucí rodinný život a pak bude záležet jen na něm, zda si správný vzorec fungování vztahu, bude schopno přebrat odjinud, nebo si vytvoří svůj vlastní.

4 POROZVODOVÝ STAV

4.1 Konflikty mezi bývalými manželi

4.1.1 Spor o majetek

Everett a Everett (2000) uvádí osm zásadních bodů, týkajících se řešení finančních a majetkových záležitostí, které je potřeba při rozvodu partnerů vyřešit:

- 1.) Výživné na děti
- 2.) Bydlení
- 3.) Rozdělení financí: úspory, investice atd.
- 4.) Rozdělení osobního vlastnictví
- 5.) Rozdělení dluhů
- 6.) Nutnost znaleckého ocenění majetku nebo podnikatelské činnosti
- 7.) Bankovní účty a kreditní karty
- 8.) Daně, výplaty pojistného, přídavky, dědictví

Důležitým pojmem je tzv. společné jmění manželů. „Tímto pojmem je označen veškerý majetek, který nabyli manželé společně, nebo některý z manželů za doby trvání jejich společného manželství, tedy počínaje dnem, kdy bylo uzavřeno manželství, až do dne pravomocného skončení manželství rozsudkem o rozvodu.“ (Průchová, 2002, s. 39). Můžeme říct, že společné jmění manželů je jakýmsi zvláštním druhem spoluvlastnictví, které může vzniknout jen mezi manželi a je bezpodílové, tudíž každá věc, zakoupená společně je celá společná, nelze ji dělit na půl.

Do společného jmění manželů tedy můžeme zařadit

- a) Věci movité, např. lednička, televizor, pračka, sušička, automobil, ale také jakékoliv domácí zvíře
- b) Věci nemovité, tedy stavby a pozemky.

Co se týče společného bydlení, nejdůležitější je uvědomit si, zda v domě, který byl do současné doby sdílen rodinou a byl dějištěm všech dobrých i zlých rodinných situací, bude chtít jeden z partnerů nadále žít. Často se stává, že partner, který ve společně obývaném obydlí zůstává, má problém začít s životem znovu, protože má pocit, že mu v bytě všechno připomíná bývalého partnera. Pak je nasnadě byt prodat a začít nový život někde naprosto jinde s pomyslným „čistým štítem“. Prodaní, či vyplácení podílu ze společného bydlení je ovšem také jedno z nejjednodušších řešení, jak se se společným bydlením finančně vypořádat.

- c) Závazky – povinnosti, k jejichž plnění se zavázali oba manželé společně, či jeden s jednoznačným souhlasem toho druhého, či v zákonném rozsahu, tedy kdy v běžných záležitostech může druhého manžela zastupovat
- d) Pohledávky – jde o plnění, které má manželům poskytnout jiná osoba.
- e) Úspory – finanční obnos, který manželé vydělávají v zaměstnání, nebo při jiné výdělečné činnosti se v okamžiku vyplácení stávají společným jměním manželů. To, co nebylo manželé utraceno, tvoří společné úspory, do kterých můžeme zařadit také např. stavební spoření
- f) Jiné majetkové hodnoty – mezi tyto lze zařadit: obchodní podíl v obchodní společnosti nebo družstvu, členství v bytovém družstvu, společné investice do majetku výlučně jen jednoho z manželů.

Do společného jmění manželů nelze řadit majetek, jenž jeden z manželů v době trvání manželství nabyt darem, děděním, pořídil si jej z finančních prostředků, které nabyt z majetku, jež vlastnil před uzavřením manželství, věci, které podle povahy slouží k osobní potřebě jen jednoho z manželů, věci, jež měl jeden z manželů ve vlastnictví ještě před uzavřením manželství, bolestné a náhrada za ztížení společenského uplatnění, neboť jde o účelová plnění, která jsou vázána na osobu poškozeného, výsledky tvůrčí činnosti, závazek, který sice vznikl za doby trvání manželství, avšak týká se majetku, který náleží výlučně jen jednomu z manželů, závazek, který převzal jen jeden z manželů a který svým rozsahem přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů.

Vypořádání společného jmění manželů může dle Šmolky a Macha (2008) proběhnout třemi způsoby:

- Dohodou, která musí být písemná. Jestliže do společného jmění patří také nemovitosti, pak dohoda nabývá účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.
- Rozhodnutím soudu provedeným na návrh jednoho z manželů. Toto soudní řízení je časově i finančně velice náročné. Písemný návrh je nutné podat soudu nejpozději do tří let ode dne právní moci rozvodu.
- Konkludentně – nedojde-li do tří let ode dne zániku manželství k vypořádání společného jmění dohodou, ani nebyl podán návrh na vypořádání soudním rozhodnutím. V takovém případě bude vlastníkem movitých věcí ten, kdo je výlučně užívá, ostatní movité věci a veškeré nemovitosti jsou v podílovém spoluvlastnictví bývalých manželů, přičemž podíly obou spoluvlastníků jsou stejné. Totéž platí o ostatních společných majetkových právech, pohledávkách a závazcích. (Průchová, 2002)

4.1.2 Spor o děti

Děti jsou nejčastějším prostředkem manipulace rozvádějících se partnerů. Každý z nás ví, že by potomci měli být co nejvíce ušetřeni rozvodového pekla, které mezi partnery panuje. Ve skutečnosti je však velice těžké, až skoro nemožné, aby se dva lidé, kteří spolu nedokážou žít na určité lidsky snesitelné úrovni, dokázali na této úrovni také rozejít.

Můžeme uvést pár příkladů, kdy je dítěti rodiči přisuzována role, kterou si usnadňují konflikt, či dítě využívají ke kompenzaci vlastních osobních potyček a vnitřních křivd. Například využívání dítěte jako poštovního holuba, který bude za nás komunikovat a vyřizovat druhému partnerovi vzkazy, protože my s ním právě nekomunikujeme. Dítě jako posluchač a poradce. V tomto případě rodič potírá svou roli otce či matky a snaží se vytvořit si s dítětem jakýsi podivný přátelský vztah, kdy se dítěti svěruje se svými partnerskými problémy. Přitom si vůbec neuvědomuje, že tímto na dítě vyvíjí velký tlak a zatěžuje jeho ještě málo vyzrálou duši problémy, které není schopen jako dospělý řešit. Toto utvoření role má dva účely, buď jde o snahu rodiče vytvořit s dítětem určitou koalici vůči druhému partnerovi, nebo jde o způsob, jakým si rodič myslí, že dosáhne u dítěte pochopení a

ospravedlnění svých činů. Dítě jako laso je častým způsobem, jak získat partnera zpátky tím, že jej uvádíme jako důvod ke snaze vše vrátit zpět a udržet rodinu.

Pokud tedy dítě bude jevit jakékoliv náznaky změny chování, či problému, bude toto použito jako manévr vůči druhému partnerovi s požadavkem, aby toto napravil a vrátil vše do původního stavu, ve kterém se u dítěte problémy neprojevovaly. Přetahováním dítěte z jedné strany na druhou, mu přisuzujeme roli lana, kdy v úmyslu ublížit partnerovi, dítě schováváme, zapíráme a různě podplácíme, aby bylo co nejvíce s námi jak po fyzické, tak po psychické stránce. A v neposlední řadě lze dítě využívat jako rukojmí, kdy partnerovi vyhrožujeme, např. tím, že už dítě nikdy neuvidí, pokud nesplní námi kladené požadavky. Toto je velmi krutý způsob manipulace a je velice dobře aplikovatelný, pokud vydíraný rodič své dítě opravdu bezmezně miluje. (Plaňava, 1994)

Všechny uvedené manévry mají společný podtext a tím je sobecký zájem dospělých ukřivděných rodičů, kteří naprosto chladně popírají potřeby a pocity svých dětí a slepě upřednostňují ty své.

4.1.2.1 Syndrom zavrženého rodiče

Jde o psychický vliv na dítě, jehož výsledkem je naprostá nenávist a vyčlenění jednoho rodičů ze života. K tomuto dítě nabádá především druhý rodič, za účelem získat dítě na svou stranu a co nejvíce přitom ublížit bývalému partnerovi. Jde o další sobecký způsob manipulace s dítětem ve prospěch dospělého, bez ohledu na pocity a důsledky, které tato uměle vyvolaná nenávist, bude na dítě mít.

Gardner (In Bakalář, 2006) specifikoval osm příznaků tohoto syndromu.

- 1.) Nenávistná kampaň za degradaci rodiče, kdy dítě vytěšňuje veškeré pozitivní emoce a projevuje vůči rodiči silnou nenávist.
- 2.) Slabé, banální, neodůvodněné, či absurdní zdůvodňování této nenávisti a odporu k zavrženému rodiči a jakémukoliv setkání s ním.
- 3.) Nepřítomnost ambivalence (černobílé hodnocení rodičů). Zavržený rodič je ve všem kritizován, pro dítě postrádá jakékoliv kladné vlastnosti. Preferovaný rodič dle dítěte žádné záporné vlastnosti nemá.
- 4.) Fenomén nezávislého názoru (vyhlášení nezávislosti). Zmanipulované děti tvrdí, že pocit nenávisti vůči zavrhovanému rodiči, vychází z jejich vlastní iniciativy, nikoliv z nabádání druhého rodiče.

- 5.) Reflexivní podpora manipulujícího rodiče v konfliktu. Dítě automaticky souhlasí se vším, co žádaný rodič vysloví. Argumenty zavrženého rodiče ignoruje.
- 6.) Nepřítomnost pocitu viny. Dítě naprosto ignoruje pocity zavrženého rodiče, necítí, že by jejich chování bylo špatné, či mohlo ubližovat. Např. jeho výdaje považuje za spravedlivý trest apod.
- 7.) Vypůjčené scénáře (papouškování) Reprodukce myšlenek žádaného rodiče dítětem, kdy je z použitých výrazů a spojení jasné, že názor nevznikl v hlavě dítěte, ale dítě si tento bere za svůj a pouze jej opakuje po rodiči.
- 8.) Rozšíření nepřátelství na členy původní rodiny zavrženého rodiče. Toto způsobuje obrovskou bolest zejména prarodičům, kteří svá vnoučata zpravidla bezmezně milují.

Důsledky tohoto syndromu popisuje Bakalář (2006, s. 49). „Dítěti se deformuje psychosociální vývoj: přebírá konfrontační chování rodiče, je narušen vztah dítěte k autoritám a snížena schopnost sociální diferenciacce. Z potíží je velmi častý výskyt poruch pozornosti a nedostatek sebedůvěry.“

4.1.3 Úprava poměrů mezi rodiči a dětmi

Opatrovnické řízení je dle Průchové (2002) odborně nazýváno jako řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti k nezletilému, či nezletilým dětem. Jde tedy o úpravu výchovy a výživy nezletilého dítěte, které je buď zahájeno na popud jednoho z rodičů dítěte, který svým písemným podáním u soudu dá podnět k zahájení opatrovnického řízení, nebo toto řízení zahájí soud na návrh např. orgánu sociálně-právní ochrany dítěte, za podmínky, že rodiče nezletilého dítěte nežijí spolu a nedohodnou se na úpravě výchovy a výživy dítěte sami.

Opatrovnické řízení se může ubírat dvěma směry:

- Manželé jsou schopni dohodnout mezi sebou navzájem podmínky, upravující výchovu a výživné nezletilého dítěte. Tedy komu bude dítě svěřeno do péče a jak vysokou finanční částkou bude přispívat na výchovu rodič, který nebude mít dítě ve své péči.
- Manželé nejsou schopni dohodnout podmínky výchovy a výživy nezletilého dítěte. Jejich názory se rozcházejí v otázce, svěřeni dítěte do péče, úpravy výše výživného.

Toto řízení pak bude vzhledem k okolnostem časově náročnější, neboť veškeré podmínky opatrovnického řízení budou muset být stanoveny soudem, na základě dokazování a posuzování všech skutečností a okolností, každé konkrétní otázky. Velice často pak dochází k rozhodnutí, se kterým většinou jeden z rodičů nesouhlasí, cítí se ukřivděný a podá proti tomuto odvolání, což s sebou přináší tzv. odklad řízení o rozvod manželství, jelikož bez vyřešené otázky opatrovnictví nezletilého, či nezletilých dětí, nelze přejít k samotnému rozvodovému řízení.

Každému jednání před soudem, ať už proběhne v rámci dohody mezi rodiči, či o podmínkách rozhodne soud, předchází předvolání rodičů a dětí před orgán sociálně-právní ochrany dětí, jenž poté v řízení vystupuje jako tzv. kolizní opatrovník, který jedná v nejlepším zájmu nezletilého dítěte. Kolizní opatrovník si zve rodiče dítěte, je-li potřeba pak i samotné dítě k pohovoru, či může provést šetření v místě bydliště rodiny, poté na základě získaných informací vypracuje zprávu, kterou předkládá opatrovnickému soudu. V této zprávě navrhuje soudu takové rozhodnutí, jaké bude nejvíce v zájmu nezletilého dítěte.

Je důležité v této kapitole také uvést a objasnit dva základní pojmy, týkající se opatrovnického řízení a to je výchova a výživa nezletilého dítěte.

➤ VÝCHOVA

Jak uvádí Průchová (2002) Výchova rodičů je v současné době dle zákona o rodině upravena takto:

1. Dítě bude na dobu po rozvodu svěřeno do výchovy jednomu z rodičů s tím, že s druhým se bude stýkat v rozsahu dohodnutém mimosoudně, případně dohodnutém před soudem.

K takovému rozhodnutí dochází většinou soudní cestou, pokud se manželé nejsou schopni dohodnout. Stále přetrvává fenomén svěřování dítěte do péče matky. Při tomto rozhodnutí v žádném případě neztrácí na dítě a veškeré rodičovské práva a povinnosti nárok druhý z rodičů, kterému dítě do péče svěřeno nebylo. Při úpravě pravidelnosti styku dítěte s rodičem, pak postačí mimosoudní dohoda rodičů, dle které pak bude toto stanoveno.

2. Dítě bude svěřeno do střídavé výchovy obou rodičů

Střídavá výchova je jak již její samotný název napovídá, výchova obou rodičů, která je rozložena do stejně dlouhých period, při kterých je dítě střídavě u jednoho či u druhého rodiče. Aby bylo možné střídavou výchovu zvolit, je nutné, aby rodiče splňovali zákonem dané podmínky a to:

- Oba rodiče jsou způsobilí dítě vychovávat a mají o výchovu dítěte zájem
- Střídavá výchova bude v zájmu nezletilého dítěte
- Střídavou výchovou budou lépe, nežli jiným způsobem výchovy, zajištěny potřeby nezletilého dítěte

Samozřejmě musí soud nadále přihlídnout k aspektům, jako např. vzdálenost bydlišť obou rodičů, vzdálenosti školy, která by měla být od obou bydlišť zhruba stejně daleko, k čemuž se váže také to, aby dítě mělo možnost styku se svými kamarády a především mělo u každého z rodičů své zázemí a nemuselo se neustále stěhovat.

3. Dítě bude svěřeno do společné výchovy, respektive zůstane ve společné výchově obou rodičů.

Toto je velice sporný druh úpravy výchovy a výživného. Jedná se o situaci, kdy spolu rozvedení rodiče zůstanou bydlet, jelikož nemají možnost samostatného bydlení a na výchově se tedy budou dále podílet stejnou měrou. Avšak zde vyvstává na povrch otázka, zda je vůbec možné, aby v tomto případě došlo k úpravě výchovy a výživného nezletilého dítěte, když se na situaci rodičů v podstatě nic nezmění, jen to, že jejich manželství bude rozvedeno.

➤ **VÝŽIVNÉ**

Výše výživného se posuzuje v závislosti na konkrétním případě. „Vždy se posuzují na jedné straně odůvodněné potřeby dítěte a na druhé straně schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného rodiče. Přihlíží se samozřejmě také k příjmům a majetkovým poměrům rodiče, který má dítě svěřeno do výchovy.“ (Průchová, 2002, s. 21). Problematika výživného se musí stanovit vždy, pokud je dítě svěřeno do výchovy jen jednoho z rodičů. Podobně pak v případě střídavé výchovy, kde se na výživném podílí oba rodiče a to částkami, na kterých se dohodnou, tyto samozřejmě nemusí být ve stejné výši. V případě společné výchovy, je stanovení výživného

v podstatě nemožné, jelikož se oba rodiče na výchově a výživě dítěte podílejí stejnou měrou a společně, podobně jako ve funkčním manželském vztahu.

Dojde-li k situaci, že povinný rodič výživné neplatí, nebo jej přestane platit, pak připadá v úvahu exekuce a trestní stíhání pro trestný čin zanedbání povinné výživy.

4.2 Nový život

Jedná se o jakousi poslední etapu již rozvedeného člověka. Jde o to, vyrovnat se s životní změnou, křivdou, smířit se se zklamáním a začít žít znovu, jinak a třeba i líp. Po prvotním psychickém otřepání a smíření se se ztrátou partnera, je důležité otevřít se novým věcem, po kterých jsme třeba v době manželského svazku toužili, ale kvůli tomu, či onomu je nedělali. Je třeba najít si svůj nový životní rytmus, který nám bude vyhovovat a také, a to je nejdůležitější, zůstat otevřený novým vztahům, ať už přátelským či partnerským.

Dle Everett a Everett (2000) úspěšné a zdravé absolvování této fáze obnáší tři úkoly, na nichž je nutno pracovat současně:

- Zařízení odděleného bydlení

Bez toho, aniž by bývalí manželé začali vytvářet novou rodinnou strukturu v oddělených domácnostech, není možné, aby se ve svých životech dále pohnu-
li. Nový domov by měl být příjemný a pohodlný, neměl by být příliš ovlivněn bývalým manželstvím, respektive bývalým manželem/manželkou. Ten, který si bydlení zařizuje, by měl dát průchod své fantazii a zařídit si bydlení dle svých představ, tak aby se tam on, případně jeho děti, cítili dobře. Důležité je, aby-
chom respektovali, že pro dítě existují dva domovy, ne jeden domov a jedno místo, kam chodí dítě na návštěvu za jedním z rodičů.

- Navázání a spolupráce mezi vámi jako samostatnými rodiči

Důležité je, uvědomit si nové role, do kterých jsme novou porozvodovou situací vtaženi. Již nejsme manželé, ale stále jsme rodiče, dítě nás spojuje a my se mezi sebou musíme umět domluvit na tom, co je pro něj nejlepší. Od tohoto se pak bude odvíjet přizpůsobení se dítěte na nově vzniklou rodinnou situaci a o to lépe ji bude snášet, pokud se jeho rodiče mezi sebou budou schopni domluvit a dát mu do jeho nového života jistotu, bezpečí a řád i přesto, že již nejsou man-

želi a netvoří funkční rodinu. Nikdy bychom však po rozvodu neměli stavět děti do jiných, než jim vlastních, dětských rolí. Stává se totiž, že po rozvodu, požadujeme po dětech, aby nějakým způsobem zastoupily místo po bývalém manželovi, staraly se víc o domácnost, či se staly našimi poradci a zachránci. Tímto nesprávným jednáním je připravíme o jejich dětství a jejich adaptace na situaci po rozvodu bude značně ztížena.

- Rozvíjení nových společenských kontaktů a partnerských vztahů

I když v období po rozvodu bývalé manžele doprovází spíše potřeba uzavřít se se svým problémem do sebe, je důležité se od tohoto oprostit a obnovit kontakty se starými přáteli, vyjít si ven se spolupracovníky a snažit se trávit čas s lidmi, se kterými je nám dobře.

Po určité vztahové odmlce je důležité neuzavírat se vůči novým možnostem poznat jiného partnera. Ženě velice často v navazování nových partnerských vztahů brání role matky. Kdy si mnoho žen – matek říká, že na nového partnera je ještě čas, či si raději kvůli dítěti nového partnera zcela odeprou. Jenže partnera by si žena měla hledat nejen kvůli sobě, ale také především kvůli dítěti. Pokud matka bude mít spokojený vztah, bude se cítit dobře, vrátí se jí správná míra sebevědomí, přestane být upjatá a bude moci opět bez problému fungovat jako žena i jako matka, což samozřejmě platí i u muže - otce. Muž má většinou svým způsobem zjednodušenou situaci v tom, že nemá svěřené dítě do výchovy, tudíž má více volnosti a prostoru pro navazování nových kontaktů a realizování vlastního života bez omezení. Avšak tato volnost může vést k nadměrnému času na sebelítost, tíhnutí k různým patologickým závislostem, z důvodu nezvládnutí nově nastalé životní situace.

Pro muže je většinou podstatné, jak partnerka vypadá a jestli jej přitahuje, od toho se potom dále odvíjí jeho zájem. Jak pro ženu, tak pro muže je důležité najít po rozvodu nový životní elán, naučit se žít svůj život bez bývalého partnera a otevřít se možnostem nového partnerského vztahu. Dítě samo vycítí, kdy je rodič spokojený a navíc se mu otevírá možnost žít ve zprostředkované úplné rodině. „Zdravé, normální a vyrovnané dítě, bývá vůči novému člověku zdvořile či rozpačitě nedůvěřivé i ostražitě.“ (Plňava, 1994 s. 100) Samozřejmě záleží

také na věku a celkové vyspělosti dítěte, protože každý případ bude mít individuální scénář a správná žena a matka a správný muž a otec budou při vybírání nového partnera myslet nejen na sebe, ale i na své děti.

5 ZPŮSOBY POMOCI

Věstník Asociace manželských a rodinných poradců (In Novák, 2006, s. 22): „Manželské a rodinné poradenství je v České republice zařazeno do oblasti sociálních věcí typu intervenčních služeb a je zpravidla poskytováno ve speciálních pracovištích – zejména v poradnách pro rodinu, manželství a sociální vztahy. Činnost a náplň těchto pracovišť je upravena právní legislativou. Metodicky a odborně jsou poradny řízeny Asociací manželských a rodinných poradců, která za spolupráce s MPSV České republiky stanovuje kvalifikační požadavky a minimální standardy pro výkon práce. V současné době působí v České republice více než sedmdesát poraden s řadou detašovaných pracovišť. Poradny přijmou ročně zhruba 25 000 až 30 000 klientů, realizují asi 150 000 až 180 000 konzultací.“

V České republice můžeme nalézt různé druhy poraden, které nám mohou pomoci, při problémech v partnerských, manželských, či rodinných vztazích. Důležité je nezaujímat hned negativní postoj a dát návštěvě poradny alespoň šanci, protože tímto můžeme dát šanci sami sobě a potažmo našemu vztahu, ve kterém můžeme s pomocí specializovaného pracovníka poradny vyřešit zdánlivě neřešitelné manželské problémy.

5.1 Manželské a rodinné poradny

➤ Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy

Tyto jsou nejvíce kompetentní, co se týče případů partnerské potažmo rozvodové problematiky. Pomoc se však zaměřuje nejen na poradenství manželského a rodinného spektra, ale zahrnuje i pomoc lidem osamělým, rodinám s hendikepovaným členem, rodinou zasaženou nezaměstnaností, či některou z forem závislostí. Jejich zřizovatelem bývají nejčastěji kraje, či obce, nalezneme je téměř ve všech větších městech. Dle zákona č. 108/2006 Sb. O sociálních službách, jsou tyto poradenské služby bezplatné, důvěrné a je zde také možné vystupovat anonymně. Je možné se zde setkat s psychology, právníky, lékaři, či sociálními pracovníky. „Zhruba osmdesát procent klientů zpětně vnímá poradenskou pomoc jako významný příspěvek pro zvládnutí svého trápení. Více než pětinu manželství, která se na poradnu obrátí až v průběhu rozvodového řízení, se nakonec podaří nejen zachránit, ale i harmonizovat.“ (Šmolka, Mach, 2008, s. 17)

5.2 Pedagogicko-psychologické poradny

Tyto jsou určeny především dětem. Nejčastěji jsou kontaktovány školou, rodiči a ve výjimečných případech samotným dítětem. Jejich hlavní náplní jsou výukové problémy, či děti s poruchami chování. Způsob pomoci spočívá ve vyšetření dítěte a následném vypracování postupu, jak konkrétní problém, který dítě má, řešit. Tyto poradny hrají významnou roli i při poskytování rad při volbě budoucího povolání. Tyto služby jsou poskytovány zdarma.

5.3 Psychologická pomoc ve zdravotnictví

Tuto pomoc poskytují lékaři a psychologové na psychiatrických odděleních, na interních, onkologii, dermatologii či pediatrii. Tyto služby jsou klientům taktéž poskytovány zdarma. (Šmolka, Mach, 2008)

5.4 Soukromá psychologická praxe

Na základě živnostenského oprávnění je možné poskytovat tuto pomoc i soukromě. Nelze ji však provozovat bez příslušného vysokoškolského vzdělání, na které by měla navazovat další odborná příprava. V kompetenci psychologa je pak velice široká škála činností, od posuzování školní zralosti až po léčbu patologických závislostí.

5.5 Centra mediace

Základní princip, na kterém mediace funguje, je dohoda mezi rozvádějícími se manželi, či rodiči, založená na základě spolupráce s mediátorem. Mediátor je nestranný, snaží se na věc dívat z pohledu obou partnerů i nezávisle na něm. „Mediátor spor nerozhoduje, ale pomáhá stranám sporu, nalézt jejich vlastní, pro všechny přijatelné řešení. Mediace může pomoci soustředit se na podstatné události budoucího života, oprostít se od vyvolávání či prohlubování nepřátelství a také uchovávat si kontrolu nad průběhem sporu.“ (Bakalář, 2006, s. 99). Mediace se uskutečňuje v několika sezeních, kdy mediátor pracuje samostatně, nebo ve spolupráci s jiným mediátorem. Díky nestrannému názoru mediátora, si rodiče mají možnost utříbit myšlenky a představy o tom, co je a není pro jejich děti důležité a také se díky mediátorovi mohou lépe orientovat v právnických rozvodových záležitostech. Služby jsou zpravidla založeny na komerční bázi.

5.6 Občanské poradny

Zaměřují se především na poskytování základních informací o tom, kde je možné získat specializovanou odbornou pomoc, kam se obracet se žádostmi o sociální dávky, jak účinně využívat služeb státní správy a samosprávy. (Šmolka, Mach, 2008)

5.7 Intervenční centra pro osoby ohrožené domácím násilím

Intervenční centra jsou zřizována v každém kraji dle nové legislativní úpravy o problematice domácího násilí. Jejich úkolem je poskytovat pomoc osobám, které jsou ohroženy násilím. Tato pomoc je poskytována na základě zprostředkovaných informací, kdy Policie České republiky, poté, co zasahovala u případu domácího násilí, informuje toto centrum a to do dvou dnů, kontaktuje oběť domácího násilí konkrétního případu a nabízí jí své služby. Nebo sama oběť navštíví zařízení za účelem rady, či pomoci. V současné době je velmi diskutabilní také téma pomoci samotnému násilníkovi, v součinnosti s poradnami pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODOLOGICKÁ ČÁST

V empirické části diplomové práce, budou zpracovány informace, které byly získány kvalitativním výzkumem. Tento výzkum byl realizován ve dvoutýdenním cyklu a to v období od 1.března 2012 do 2.dubna 2012.

6.1 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní přístup je v psychologických vědách přístupem využívajícím principů jedinečnosti a neopakovatelnosti, kontextuálnosti, procesuálnosti a dynamiky a v jeho rámci cíleně pracujeme s reflexivní povahou jakéhokoliv psychologického zkoumání. Pro popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovaných, či nekvantifikovatelných vlastností zkoumaných psychologických fenoménů naší vnitřní a vnější reality využívá kvalitativních metod. (Mioviský, 2006)

6.2 Cíl výzkumu

Jako hlavní cíl vedeného výzkumu je zjistit, jak rozsáhlý má rozvod dopad na jednotlivé členy rodiny, tedy ženu, muže a dítě, jakým způsobem byli tímto procesem ovlivněni, zda je tento nějakým způsobem změnil, ať už po stránce kognitivní či afektivní a zda jsou tuto změnu schopni sami na sobě pozorovat.

6.3 Výzkumné metody

Informace od vybraných respondentů byly zjišťovány pomocí strukturovaného rozhovoru. Bylo předpřipraveno schéma otázek, které respondenti museli bezpodmínečně zodpovědět, a dále byly respondentům kladeny otázky, které vyplývaly z kontextu a vývoje rozhovoru a doplňovaly jejich celkové odpovědi.

K uchování a pozdějšímu zpracování získaných dat, bylo využito pomůcky audiozáznamu, díky kterému bylo možné zachytit nejen celý průběh výzkumu, ale také např. sílu hlasu, různé pomlky, či tón hlasu, podle čehož bylo možné lépe určit význam řečeného. Dále byla použita metoda sebereflexe jednotlivých respondentů v průběhu rozvodového období, vyplnění Vancouverského dotazníku a skupinového schématu profesora Ferdinanda Knoblocha.

Ve výzkumu byla použita více než jedna výzkumná metoda, a to především z důvodu zajištění validity získaných dat, což umožňuje zajištění získaných dat v co nejpřesnějším znění, ověření jejich pravdivosti a popřípadě doplnění jejich úplnosti.

Tento způsob kombinace různých dat nazýváme triangulací. Triangulace dle Miovského (2006, s. 264) „představuje velmi účinný kontrolní nástroj, integrující různé zdroje dat a přístupy k jejich získávání a analýze. Aplikací triangulačních metod dochází k výraznému rozšíření a obohacení výzkumných možností, jehož jedním z výstupů jsou právě tyto nové údaje. Triangulace metod získávání dat má za úkol rozvíjet a aplikovat různé postupy, jimiž můžeme minimalizovat různá zkreslení vzniklá při procesu získávání kvalitativních údajů.“ Velice účelné, při kombinaci různých variant metod, je kromě kontroly dat, také jejich rozšíření, tedy získávání dat nových.

6.4 Výzkumný vzorek

Vzhledem k povaze dané problematiky bylo do výzkumu začleněno šest osob. Výzkumné metody byly aplikovány na jednotlivých členech rodiny, a to na dvou dětech, dvou ženách a dvou mužích, kteří byli ve svém životě součástí rozvodového procesu. Takovýto vzorek byl zvolen z důvodu zjištění potřebných informací, z každé jednotlivé strany hlavních aktérů rozvodového řízení. Výběrový soubor byl volen z okruhu známých a z blízkého okolí. Přístup k celkové spolupráci byl u všech respondentů velice vstřícný a při vedení rozhovoru, či vyplňování dotazníku, nebyl zaznamenán žádný negativní poznatek. S každým z jednotlivých respondentů byl navázán dobrý raport. Výzkum byl u všech respondentů veden na základě dobrovolnosti a ochoty spolupracovat.

7 ANALYTICKÁ ČÁST

Aplikace výzkumných metod probíhala u všech typů respondentů stejným způsobem. Metody byly seřazeny chronologicky. Nejdříve byla na respondentech aplikována metoda polostrukturovaného rozhovoru, tato je ve výzkumu stěžejní, dále měli respondenti za úkol napsat celkovou sebereflexi, která byla zaměřena na časový úsek, kdy probíhal rozvod a v poslední řadě byli požádáni o vyplnění Vancouverského dotazníku a skupinového schématu profesora Knoblocha.

Jednotlivé studie jsou označeny názvy „Případ č. 1 – Případ č. 6“, před každým jednotlivým případem je uvedeno jméno respondenta, jeho věk, kdy rozvodové řízení proběhlo. Jedná-li se o manžela, či manželku, pak je v úvodním seznámení s případem vždy podotknuto, zda ve vztahu figurovaly i děti a zda byl konkrétní případ žalobcem, či žalovaným. Jedná-li se o dítě, pak se v úvodu případu objevuje, jméno, věk, počet sourozenců, kdy rozvodové řízení proběhlo a komu bylo dítě svěřeno do péče.

Pro zachování anonymity respondentů jsou v následujících případech pozměněny jejich osobní údaje

7.1 Rozvod a jeho vliv na manžela

Jako první byli do výzkumu zařazeni respondenti mužského pohlaví v roli manželů, posléze exmanželů a ženského pohlaví v roli manželek – exmanželek.

7.1.1 Výzkumné otázky

Vzhledem k typu respondentů jsou za stěžejní považovány tyto otázky:

1. Jak jste vnímal/a situaci v rodině před rozvodem?
2. Jakým způsobem rozvod probíhal?
3. Komu byly svěřeny do péče děti?
4. Jak jste vnímal/a celkovou situaci po rozvodu?

7.2 Případ č. 1

Karel, 50 let, rozvod proběhl před patnácti lety, 3 děti, postavení před soudem: žalovaný.

Polostrukturovaný rozhovor:**Jak jste vnímal situaci v rodině před rozvodem?**

„S manželkou jsme se často hádali. Hlavním důvodem hádek byl ten, že jsem dle jejího názoru nevěnoval dostatek času jí a dětem. Měl jsem firmu a nebylo jednoduché skloubit podnikání, kterému jsem musel věnovat maximum, abych uživil dům a rodinu a ještě jim věnoval čas. Většinou jsem po návratu z práce již neměl energii a asi ani náladu se ještě věnovat rodině. Ale ona to nechápala a pořád mi to vyčítala. Stěžovala si, že je neustále na všechno doma sama a já nemám čas ani na to, abych opravil základní věci v domě.“

Snažil jste se s touto situací něco dělat?

„Spíše ne, neměl jsem čas a ani jsem neviděl způsob, jak bych to mohl změnit. Potřeboval jsem zařizovat spoustu věcí ve firmě. Když jsem měl někdy o víkendu čas, vzal jsem manželku a děti do restaurace na oběd.“

Co dělala dle vašeho názoru špatně manželka?

„Nevím, asi mohla být více tolerantní a připustit si, že bez toho, abych vydělával peníze, bychom domácnost s dětmi neutáhli.“

Kdy jste se začali bavit o tom, že se rozvedete?

„S rozvodem mi začala manželka vyhrožovat asi dva roky před jeho uskutečněním. Rozčilovalo mě to, ale nepřikládal jsem tomu velkou váhu a říkal jsem si, že je takové hádání ve vztazích po určité době normální. Jeden večer však přišla s tím, že si chce promluvit o nás dvou a požádat mě o souhlas s rozvodem. Myslel jsem si, že jí to přejde a tak jsem nad tím ani moc nepřemýšlel. Jenže nepřešlo.“

Jakým způsobem rozvod probíhal?

„Asi po měsíci jejího neustálého naléhání jsem pochopil, že to myslí vážně a svolil. Rozvodové řízení proběhlo na základě domluvy. Zbytečně jsme se nehádali. Na všech potřebných věcech jsme se dohodli, takže celé řízení proběhlo v klidném duchu.“

Komu byly svěřeny do péče děti?

„Domluvili jsme se, že děti zůstanou vzhledem k mému časovému vytížení u jejich matky. Bral jsem si je k sobě na víkendy, jak to šlo, většinou jedenkrát do měsíce.“

Stačilo Vám vidat se s dětmi jednou do měsíce?

„V podstatě ano, protože jsem byl jinak zcela zaneprázdněn a stejně bych na ně více času neměl.“

Kde jste po rozvodu bydlel?

„Nechal jsem bývalé manželce a dětem dům, přestěhoval jsem se do malého bytu, do nedalekého města. Vzhledem k tomu, že sídlo mé firmy je v tomto městě, nechtěl jsem se odstěhovat daleko.“

Jak jste vnímal celkovou situaci po rozvodu?

„S exmanželkou jsme byli v kontaktu pouze při předávání dětí, jinak jsme se již nevidali. Ze začátku to byla změna, cítil jsem se trochu osaměle, ale měl jsem pak víc času na sebe. Hlavně už jsem nemusel poslouchat žádné výčitky, že nemám na rodinu čas. Dá se říci, že i když to tak nevypadá, trávil jsem pak i více času s dětmi. Když už jsem je měl u sebe, snažil jsem se jim dát maximum a vážil jsem si času, který jsem s nimi mohl strávit, i když ho nebylo moc.“

Takže se rozvodem změnil Váš vztah k dětem?

„Asi ano, protože jsem čas věnoval více jim a uvědomil jsem si, co mi za ty roky uteklo.“

Chtěl byste něco z bývalého manželství vrátit, či změnit?

„Asi ne, s odstupem času se na mé nepodařené manželství dívám jinak a jsem rád, že jsme šli od sebe“

Jste v současné době šťastný?

„Nejsem nešťastný, už několik let mám novou partnerku, se kterou jsem spokojený. Bydlíme spolu, ale máme volnější vztah. Každý respektujeme svoje zaměstnání a koníčky a trávíme spolu volný čas. Je fajn, přijít domů z práce a vědět, že vás tam někdo čeká. Jsem rád, že se občas vidím s dětmi a že nejsem sám.“

Sebereflexe: *„Vzhledem k době, která už od rozvodu uběhla, jsem již se vším smířený a bývalé ženě nic nevyčítám, jelikož se v té situaci zachovala nejlépe, jak mohla, protože bych se asi stejně nezměnil a práci bych měl na prvním místě pořád. Nevěnoval jsem rodině dostatek času, a to se mi vymstilo. Dost věcí jsem si díky tomu uvědomil a musím uznat, že se i zlepšil můj vztah s dětmi. Tyto rozvodový proces, dle mého názoru, nesly dobře, jeli-*

kož jsme se po rozvodu s manželkou již nehádali a dokázali se na dalších potřebných věcech domluvit. V současné době se s bývalou ženou nevidáme, když se potkáme, pozdravíme se, ale neudržíme žádné kontakty. Každý již máme nový život s jiným partnerem a myslím, že je nám oběma bez sebe lépe.“

Pan Karel působil milým dojmem, nebyl příliš mluvný, na otázky odpovídal jasně a stručně. Zajímavý byl jeho vyrovnaný přístup k prožitému rozvodu. Je však více než jasné, že tento si získal až odstupem času, který již od rozvodu uplynul.

1.) Jak jste vnímal situaci v rodině před rozvodem?

Pan Karel nevěnoval pozornost tomu, co se doma děje, byl zaujat a naprosto zavalen svou prací a rodinu bral jako samozřejmost, která bude doma k dispozici kdykoliv přijde z práce. Jako svůj hlavní a jediný rodinný úkol viděl to, že bude vydělávat peníze a tím zabezpečí rodinu. Citové a emoční potřeby členů rodiny nevnímal jako podstatné a jejich naplňování přenechával manželce.

2.) Jakým způsobem rozvod probíhal?

Pan Karel byl překvapen, když manželka přišla s požadavkem o rozvod a jelikož si žil svůj život v pracovním procesu, netušil, jak moc je pro manželku situace neúnosná. Celkový proces rozvodu probíhal v klidném duchu, kdy se partneři dokázali mezi sebou dohodnout na všech potřebných náležitostech.

3.) Komu byly svěřeny do péče děti?

Co se týče potomků, rozvod panu Karlovi očividně prospěl v tom, aby si uvědomil svou roli otce, kterou v období manželství plnil pouze tím, že rodinu zajišťoval po finanční stránce, a toto považoval za nutné maximum. Po rozvodu a následném odloučení od rodiny zjistil, že jeho postoj byl špatný a začal se více snažit o vylepšení vztahů s dětmi.

4.) Jak jste vnímal celkovou situaci po rozvodu?

Porozvodové období nevnímal pan Karel nijak zvlášť negativně. Byl velmi zaměstnán svým podnikáním a jeho vztahy k rodině byly spíše chladné. Tyto se postupem času změnilly k lepšímu.

Skupinové schéma pana Karla je velice strohé, jako autoritu pan Karel neoznačil nikoho, jako sobě rovného uvedl pan Karel svého společníka ve firmě a nejstaršího syna, jako podřízené uvedl své dvě dcery. Do kolonky intimní partneri vepsal svou současnou přítelkyni, se kterou žije již deset let.

Co se týče životní křivky pana Karla, je možné pozorovat menší propad v jeho devatenácti letech, kdy mu tragicky zahynula matka a pan Karel se těžko vyrovnával s otcovou novou partnerkou, toto přetrvávalo až do jeho dvaceti tří let, kdy se oženil a tím začalo jeho spokojené období, které trvalo asi do třiceti let, poté jeho spokojenost klesá, nedaří se mu v práci a rodina za ním nestojí. Propad můžeme zaznamenat také ve čtyřicátém pátém roce života, kdy došlo k rozvedení jeho prvního manželství. Jinak se životní křivka pana Karla zdá být vyrovnaná, bez větších výkyvů.

7.3 Případ č. 2,

Roman, 39 let, rozvod proběhl před dvěma lety, 2 děti, postavení před soudem: žalobce.

Jak jste vnímal situaci v rodině před rozvodem?

„Nebavil mě stereotyp, který se v rodině vytvořil, nesnášel jsem manželčinu rodinu, protože mi připadala naprosto neschopná a to byl důvod častých hádek mezi námi, protože ona je samozřejmě pořád v něčem omlouvala a bránila. Manželka měla spoustu věcí zafixovaných od své původní rodiny a to mě vyloženě rozčilovalo, často mi přišlo, že je úplně k ničemu.“

Proč Vám přišlo, že byla manželka k ničemu?

„Třeba jsem došel z práce a čekal, že si doma odpočinu, místo toho nebyla schopná za celý den uklidit a pořádně uvařit, tvrdila, že to s dvěma dětmi doma není jednoduché stíhat, ale měla na to přece celý den! Kdyby věděla, kolik já jsem musel stihnout práce a ona byla doma s dětmi a měla klid. Přišlo mi, že musím být přítomný u všeho, aby se vůbec s něčím doma pohnulo. Navíc jsem hodně sportoval a ona byla líná něco dělat a pak mi ještě vyčítala, že si jdu třeba večer zaběhat, místo toho, abych byl s dětmi.“

Jakým způsobem rozvod probíhal?

„Nebylo to příjemné období, zvláště proto, že se manželka s dětmi stěhovala zpět ke své původní rodině a lidi se mě na nás všude ptali.“

Proč nezůstala s dětmi v domě, kde jste původně bydleli?

„Protože v období rozvodu jsem již měl novou známost a chtěl jsem v tom domě bydlet s ní. Navíc to byl dům po mých rodičích“

V čem se Vaše nová partnerka lišila od Vaší manželky?

„Naprostě ve všem, udržovala se, chodila ke kadeřníkovi, na manikúru, do posilovny, byla chytrá, měla vystudovanou vysokou školu. Měli jsme i hodně společných zájmů. Po pracovní stránce jsme si také rozuměli, protože pracovala ve stejné firmě jako já.“

Plánujete s novou partnerkou další potomky?

„Již máme dvouletou dceru. Narodila se asi měsíc po rozvodu mého prvního manželství.“

Komu byly svěřeny do péče děti?

„Obě děti byly svěřeny do péče matky, zatím si je беру domů každý druhý víkend a na svátky, to se však vždy musíme domluvit s bývalou manželkou a to je velice těžké, dělá mi různé naschvály.“

Jaké například?

„Třeba mi děti doveze o půl hodiny později, než měla a vymlouvá se, že to dřív nestíhala. Nebo také často nechce vyhovět mým požadavkům na jejich návštěvu o svátcích.“

Jak na tyto naschvály reagujete?

„Velice popuzeně, samozřejmě. Nemá mi co bránit ve styku s dětmi. Vždyť ona je má celou dobu a dostává ode mě nemalé peníze na výživné. Oplácím ji stejnou mincí, hlavně když vím, že někam spěchá, nebo má něco domluveného. Tak si prostě na děti počká, než je dovezu.“

Jak probíhá předávání dětí?

„Většinou si řekneme jen základní věci, které jsou potřeba, a u tohoto se pohádáme.“

U těchto hádek jsou přítomné i děti?

„Ne, ty jdou vždy hned do domu, většinou hádky neslyší.“

Jak jste vnímal celkovou situaci po rozvodu?

„Jelikož mám novou rodinu, tak mě rozvodové řízení nijak zvlášť nepoznamenalo. Chtěl jsem to ukončit, protože mi vztah nic nedával a nebavil mě. Ted' řešíme majetkoprávní vyrovnání. Není to moc příjemné, ale to je poslední věc, co musíme spolu vyřešit.“

Jaký je váš současný vztah k bývalé manželce?

„Pokud mi nedělá naschvály, tak je mi ukradená. Ona byla můj životní omyl. Myslím si o ní, že je naprosto neschopná a jednoduchá bytost. Nechápu, jak jsem s ní mohl mít dvě děti.“

Jste šťastný?

„Ano, jsem teď se svým novým životem spokojený.“

Sebereflexe: *„Rozvod byl pro mě nutným zlem, jak se dostat z naprosto patové situace, kterou jsme s manželkou docílili. Vztah mi spíše bral, než dával a nebavilo mě ji pořád k něčemu vést a vysvětlovat, proč má udělat to a proč ono, prostě jsem si jí přestal vážit jako člověka. Průběh rozvodu byl nepříjemný. Nemyslím ani tak pro mě, mrzelo mě to hlavně kvůli dětem, ale věděl jsem, že to pro ně bude stejně jediné správné řešení. S manželkou už jsem nechtěl mít nic společného a bohužel to musely odnést i děti. Je pravda, že ke konci našeho vztahu jsem si našel novou partnerku, která mi ukázala, co znamená opravdový plnohodnotný vztah, dokázala se postarat sama o sebe a byla pro mě vzorem ve spoustě věcí, co se týkalo například pracovních záležitostí. Potomka jsme neplánovali, ale přišlo to nějak samo a my jsme se tomu samozřejmě nebránili. V současné době jsem spokojený a šťastný, je fakt, že moje nová partnerka některé základní věci v domácnosti nestíhá úplně stejně jako bývalá manželka, ale s novou partnerkou si o dost více rozumím a vím, že mi dokáže ve všem poradit.“*

Pan Roman je velice dominantní typ. Při vedení rozhovoru byl velmi přímý a bylo také poznat, že ví, co chce. Působil také trochu arogantním dojmem, který byl o to zřetelnější, když mluvil o své bývalé manželce.

1.) Jak jste vnímal situaci v rodině před rozvodem?

Pan Roman byl ve vztahu velmi nespokojený. Nelíbilo se mu, že jeho manželka není schopná zvládat se dvěma dětmi chod domácnosti. Vadila mu její neschopnost cokoliv zařídit, či rozhodnout. Nebyl schopný ji respektovat a vzhlížet k ní jako

k rovnocenné partnerce. Situace postupem času gradovala až k úplnému pohrdání a častým urážkám vůči manželce pana Romana.

2.) Jakým způsobem rozvod probíhal?

Pan Roman se chtěl rozvést co nejdříve, aby již s manželkou nemusel nic dalšího řešit. Rozvod vnímal jako potřebnou, avšak pro jeho potomky nepříjemnou součást definitivního odloučení od manželky a započetí nového vztahu s atraktivnější a inteligentnější ženou, která mu imponovala.

3.) Komu byly svěřeny do péče děti?

Na úpravě svěřených dětí do péče se pan Roman s manželkou domluvil mimosoudně a toto se oba snaží v rámci možností dodržovat. Nevyhnu se však pravidelným hádkám při předávání dětí, kdy si neustále něco navzájem vyčítají a jeden druhému dělají při tomto předávání naschvály, které se neustále opakují.

4.) Jak jste vnímal celkovou situaci po rozvodu?

Pan Roman tuto situaci vnímal veskrze pozitivně, jelikož ukončení jeho prvního manželství mu umožnilo věnovat se plně nové partnerce, se kterou má v současné době dvouleté dítě. Pan Roman je se svým novým životem spokojený a zapojuje do chodu své nové rodiny také děti z bývalého manželství. Nevyčleňuje je, ani neprotěžuje žádné ze svých dětí nad to druhé.

Ve skupinovém schématu označuje pan Roman za svou autoritu své rodiče, ke kterým vzhlíží, a kteří jej při celém rozvodovém procesu podporovali a naprosto s ním sdíleli názor na jeho bývalou partnerku. Jako sobě rovného a zároveň intimního partnera označil pan Roman současnou partnerku, se kterou má potomka a ke které vzhlíží a respektuje ji jako osobnost. Jako podřízené uvedl pan Roman všechny tři své dvě děti.

Životní křivka pana Romana nevykazuje až do současné doby žádné větší výkyvy. Jako radostnou vidí svou etapu od dvacátého sedmého do třicátého druhého roku svého života, kdy se mu narodily děti, dále je zde také šťastné období ve třicátém šestém roce života, kdy poznal svou novou partnerku, se kterou je v současné době šťastný.

7.4 Příklad č. 3

Jana, 38 let, podruhé rozvedená, druhý rozvod proběhl před rokem, z prvního manželství jeden syn, z druhého manželství druhý syn, postavení před soudem: žalobce

Jak jste vnímala situaci v rodině před rozvodem?

„Cítila jsem v rodině napětí a stres. Tento byl vyvoláván především manželem. Manžel byl perfekcionista a právě tato vlastnost mě udržovala v neustálém stresu.“

Jakým způsobem se to projevovalo?

„Vždy, když jsem třeba měla dojít domů z práce, věděla jsem, že bude opět něco špatně, co jsem nezvládla a nebyla schopná splnit. Pořád chtěl, abych byla někdo jiný, lepší, chovala jsem se tak, jak chtěl on. Hlavně proto, abych měla klid. Chodil za mnou po domě a vypínal topení, když se mu zdálo zbytečně zapnuté, vodu, když jsem se podle něj už moc dlouho sprchovala, světlo, když svítilo dle jeho názoru zbytečně. Pak mi samozřejmě nadával, že neumím šetřit. Všechno jsem to snášela a na všechno jsem se snažila dávat si pozor, jenže vždycky se našlo něco, co bylo špatně.“

Jaký byl Váš bývalý manžel na začátku Vašeho vztahu?

„Nikdy nepil, nechodil do hospody, nehrál automaty. Jeho život měl řád, byl zásadový a spolehlivý, což mi po zkušenosti s prvním manželem velice imponovalo. První manžel byl totiž naprosto nespolehlivý gambler, který se o mě ani o syna nezajímal a navíc svou závislostí na hře na hracích automatech zadlužil celou naši rodinu. Po rozvodu prvního manželství, bylo pro mě při hledání partnera prioritní, dát mému synovi dobrého otce a myslela jsem si, že tímto bude můj druhý manžel. Cítila jsem s ním určitou jistotu domova.“

Co ho tedy tak změnilo?

„Hodně se změnil po tom, kdy byl účastníkem vážné dopravní nehody. Měl šanci pouhé tři procenta, že přežije. K dopravní nehodě došlo asi půl roku potom, co jsme se vzali. Toto období bylo velice náročné, chodila jsem z práce hned do nemocnice a z nemocnice do práce. Když se jeho stav stabilizoval a bylo možné si jej vzít domů, starala jsem se o něj s naprostou odevzdaností. Tehdy wese na mě upnul a nebylo možné ho nechat doma samotného. Psychiatr stanovil, že má manžel posttraumatický stresový syndrom, na jehož zmírnění a léčbu by měl brát antidepresiva, bývalý manžel je však striktně odmítal užívat. Myslím, že tento traumatický zážitek podnítil jeho úzkostlivost a destruktivní myšlení.“

Co Vás přimělo k tomu to změnit a rozvést se?

„Jednou, opět po nějakém součtu výčitek, jak jsem k ničemu, jsem se zavřela do koupelny a plakala, když jsem se pak podívala do zrcadla, zjistila jsem, že vidím někoho úplně jiného, než kým jsem kdy byla. Žádná radost ze života, žádná energie, byla ze mě jen loutka, tak malinká a bezvýznamná. Rozhodla jsem se s tím vším skoncovat, tehdy mě podpořila a dost pomohla maminka, které za spoustu věcí vděčím dodnes.“

Respektoval bývalý manžel Vaše přátele?

„Vůbec ne. Musela jsem tajit, že chodím za kamarádkou, protože se mu nelíbilo, že mi kamarádka může ukázat jiný pohled na svět, než byl ten jeho – správný. Chtěl mě jen pro sebe. Také mi vyčítal, že jdu raději za kamarádkami, než bych se starala o rodinu. Dobré byly jen ty kamarádky, které mi vybral on a to byly většinou jeho kamarádky, nebo manželky jeho kamarádů. Když jsem chtěl jít ven s některou ze zakázaných kamarádek, tak jsem toto mohla realizovat jen, když byl někde pryč. Nezbylo mi nic jiného, než mu lhát, abych nevyvolala jeho další nával hněvu.“

Jak se k Vám choval na veřejnosti?

„Když jsme chodili mezi přátele, zvyšoval si na mně své sebevědomí. Byla jsem pro něj nejjednodušší terč, jak pobavit okolí, ať už to bylo na téma blondýny, či žena za volantem, vždy si něco našel. Postupem času jsem s ním odmítala kamkoliv chodit a když už jsme někde společně byli, snažila jsem se mu vyhýbat a co nejméně mu zavdávat příčinu, aby se do mě opět slovně navážel.“

Jak na jeho chování vůči Vám veřejnost reagovala?

„Dřív jsme se tomu všichni smáli, avšak postupem času jeho vtipkování na můj účet překračovalo hranice vkusu. Když se mě kamarádka zastala, tak se jí taky snažil shodit, např. na to reagoval slovy: ty jsi její mluvčí ze cvičení, nebo bojuješ za ženská práva? Až když jsem se s ním rozvedla, tak mi lidé z okolí říkali, že jsem udělala dobře a že se k němu hlavně nemám nikdy vracet.“

Jaký má Váš bývalý manžel vztah ke staršímu synovi?

„Mého syna z předchozího manželství manžel adoptoval, protože můj první manžel se dítěte vzdal a dlužil mi peníze za alimenty. Veškeré problémy začaly narozením mladšího syna, to bylo staršímu asi 14 let. Manžel mezi nimi začal dělat obrovské rozdíly. Již staršímu

synovi nevěnoval tolik pozornosti. Protěžoval mladšího syna a starší vždy mohl za všechno špatné a také za to byl náležitě trestán. U kamarádů staršího syna si bývalý manžel vysloužil přezdívku nacista, žádný z nich k nám nechtěl chodit, všichni se ho báli. V období dospívání začal starší syn tíhnout k drogám, manžel mě neustále obviňoval, že jsem ho k tomu dohnala já, ale všichni jsme věděli, proč utíká z domu a tíhne k nějaké partě, chyběl mu domov a milující otec, tak to řekl i specialista, u kterého jsme chodili na konzultace. Starší syn je v současné době z drogové problematiky venku, bydlí s přítelkyní a dle mého názoru je spokojený.“

Řešila jste Vaše problémy s nějakým specialistou?

„Když jsem naši špatnou manželskou situaci chtěla řešit, šli jsme k psychologovi. Tento manželovi řekl, že je důležité, abychom se vzájemně respektovali a měli každý svůj koníček a svoji volnost. Manžel psychologovi vše odkýval a pak mi řekl, že není tak hloupý, jak si myslím a že moc dobře ví, že jsem se na něm s psychologem domluvila. Další sezení jsem již nerealizovala, věděla jsem, že by bylo k ničemu.“

Uhodil Vás manžel někdy?

„Do té doby, než jsem se mu dokázala postavit, projevit nesouhlas s jeho názorem a dovolila říct ten svůj, jsem byla tyranizována pouze psychickým násilím. Změna nastala, až když jsem si začala stavět svou hlavu. Co se týče fyzického násilí, tak mě například více zmáčknu, přidržel, či kroutil ruku, při dohadování mě přimáčknu ke zdi, či přiškrtil. To bylo vyústění jeho agrese, kdy už nedokázal ovládnout svůj vztek vůči mojí osobě. Za celou dobu vztahu mě přímo do obličeje uhodil jen jednou. Nemohla jsem potom měsíc chodit do práce, protože následky jeho rány byly na mém obličeji zřetelně vidět. Nejhorším zážitkem však pro mě bylo, když jsem se s ním již nechtěla milovat a on si mě vzal násilím. Bránila jsem se, křičela a kopala kolem sebe, nic nepomáhalo. Když jsem po tomto odporném aktu seděla na zemi, schoulená v klubku a plakala, jen mi řekl, že je to moje manželská povinnost, tak ať se uklidním a nedělám scény. Tohle mu nikdy v životě nezapomenu“

Jakým způsobem rozvod probíhal?

„Nebylo to pro mě jednoduché, jelikož jsem věděla, že na všechno budu sama a netušila jsem, jestli to dokážu. Manžel byl celou dobu spíše proti rozvodu. Připadal si, že zklamal nejen sebe a svou rodinu, ale i okolí, před kterým se neustále přetvařoval. To mě také hodně brzdilo. Celé rozvodové řízení bylo pro mě doprovázeno nejistotou, zda dělám dobře, či

ne. Proběhlo relativně v klidném duchu, nejsem hádavý typ, takže jsem v podstatě k mnoha věcem svolila bez toho, abych bojovala. Nejdůležitější byl pro mě syn a to, kdy a jak s ním budu moct být.“

Komu byly svěřeny do péče děti?

„První syn je již dospělý (20) a žije v současné době u přítelkyně. Co se týče mladšího syna, dohodli jsme se s bývalým manželem na střídavé péči, a tato dle mého názoru bez problému funguje. Máme to pojmenované jako maminkov, to když je syn u mě a tatínkov, když má syna v péči bývalý manžel.“

Jak jste vnímal celkovou rodinnou situaci po rozvodu?

„Samozřejmě bylo pro mě těžké se vyrovnat s novou situací, že jsem na spoustu věcí sama. Navíc mi tuto mou etapu osamostatnění velice narušoval bývalý manžel tím, že se ke mně chtěl vrátit a to i přes obrovskou potřebu mít vedle sebe dokonalou ženu, kterou jsem já dle jeho slov nikdy nebyla. Chci s ním vycházet, ale vždy když projevím dobrý úmysl a snažím se s ním bavit normálně, bere to tak, že mu dávám opět šanci, abychom byli spolu. Těší mne, že jsem schopná v domácnosti zastat roli muže. Obrovskou radost jsem například měla, když jsem si sama namontovala nový lustr a vymalovala pokoj. Bývalý manžel toto nese velice špatně, jelikož cítí, že ho již ke svému životu nepotřebuji.“

Napadlo Vás, že byste se k bývalému manželovi vrátila?

„Je těžké říct striktně ne. Po rozvodu jsem se v myšlenkách občas vracela i k příjemným zážitkům z předchozího manželství, ale teď už vím stoprocentně, že chci být šťastná a to bych s ním nikdy být nemohla. Navíc se ve mně exmanžel snaží neustále vyvolávat výčitky a k tomuto používá mého mladšího syna. Neustále mi vyčítá, že jsem mu rozvodem zkažila život, ale alespoň, že to nedělá před synem.“

Jak se bývalý manžel chová ke svým synům v současné době?

„Staršího syna ignoruje, tvrdí o něm, že je problémový a že za toto můžu především já. Nevídají se spolu, v podstatě se vzájemně nesnesou. Co se týče mladšího syna, snaží se být okouzlejícím otcem, chodí na všechny třídní schůzky, všechno do školy musí podepsat on. Pokud to dělám já, tak u toho musí být minimálně přítomen, protože to já nikdy nemohu udělat tak dobře, jako on. Tímhle se dle mého názoru snaží také zalíbit okolí, chce všem dokázat, jak dobrý je otec.“

Jak vnímáte bývalého manžela v současné době?

„V mnoha ohledech ho respektuji, vím, že dokáže být naprosto bezchybným otcem, má u mladšího syna autoritu a je schopný se o něj plnohodnotně postarat a jeho život má určitý řád, ale my dva, to bylo jedno velké trápení. Nemohla jsem dýchat a musela jsem se neustále měnit k jeho obrazu dokonalosti, kterého bych stejně nikdy nebyla schopná dosáhnout, nikdo by nebyl. Není zlý, jen úzkostlivý, do takové míry, že mě svou láskou dusil. Vyžaduje naprostou oddanost, která pro normálně fungujícího člověka není možná.“

Jste šťastná?

„Nedokážu říct, že jsem teď stoprocentně šťastná. Chybí mi mladší syn, když ho nemám u sebe. Rozvodem s manželem mi nastaly také finanční problémy. Je pro mě těžké finančně zvládat domácnost, ale i přes tyto starosti můžu určitě s jistotou říct, že jsem v současné době šťastnější než v manželství. Můžu dýchat, být sama sebou, dělat co mě baví, prostě žít. Kdybych s bývalým manželem zůstala, nikdy bych těchto pocitů nedocílila a můžu říct, že celý ten stresující proces rozvodu za to stál.“

Máte v současné době přítele?

„Ano, mám partnera, se kterým jsem se seznámila již v době, kdy jsem byla vdaná, tehdy jsme však byli jen přátelé. Náš partnerský vztah se začal formovat asi před devíti měsíci. Jsem šťastná, že ho mám po svém boku. Je to člověk, který mě má rád takovou, jaká jsem. Neustále mi říká, jak jsem pro něj dokonalá a nikdy by na mně nic neměnil. Díky němu mám dostatek síly porozvodovou situaci zvládat. Dodává mi sebevědomí a uvědomuji si také konečně své hodnoty a to, že jsem krásná bytost, která má nárok na to být šťastná.“

Sebereflexe: *“Když jsem si bývalého manžela brala, ani ve snu by mě nenapadlo, že se z něj postupem času stane takový despota. Dle mého názoru, byl takový vždycky, jen jsem to neviděla, nebo spíš vidět nechtěla. Taky se hodně změnil po dopravní nehodě, která se mu stala půl roku po naší svatbě. Myslím, že to v něm dřímalo celou dobu, ale tento negativní zážitek, v něm veškeré jeho špatné vlastnosti ještě více podnítil. Rozvodové řízení jsme oba nějakým způsobem přežili. Hlavní je, že jsme se dohodli na střídavé výchově, kterou se snažíme dodržovat. Chci, aby náš rozvod měl na syna co nejmenší vliv. Celkově se oba snažíme vyvarovat se jakýchkoliv zbytečných hádek či řešení našich problémů před synem.“*

Za to jsem bývalému manželovi opravdu vděčná. V současné době žiji s přítelem, se kterým jsem šťastná. Mám teď mnohem více radost ze života i sama ze sebe.“

Paní Jana je sympatický, velice milý a hodný člověk, naprosto oddaný své rodině. Dá se říci, že s paní Janou bylo velice příjemné spolupracovat. Byla upřímná, pohotová a velice vstřícná při odpovídání na jakoukoliv otázku.

1.) Jak jste vnímala situaci v rodině před rozvodem?

Paní Jana vnímala období před rozvodem velice intenzivně. Cítila se velmi svázaná svým despotickým manželem. Měla velice negativní zkušenost s manželem z prvního manželství, který byl naprosto nespolehlivý člověk. Když pak potkala svého budoucího druhého manžela, velice disciplinovaného a spolehlivého člověka, byla jeho povahou naprosto nadšená. Doufala, že to bude pravý otec pro její dítě z prvního manželství. Jeho opravdovou povahu odhalila až v době, kdy se mu přestala podřizovat a začala projevovat nesouhlas s některými jeho názory či chováním. Manžel jí terorizoval a to zejména po psychické stránce. V případě můžeme pozorovat jasné prvky domácího násilí.

2.) Jakým způsobem rozvod probíhal?

K rozvodu se paní Jana rozhodla sama, poté, co se již situace nedala psychicky zvládat. Manžel paní Jany souhlasil, avšak po celou dobu rozvodu, jí tento počin rozmlouval. Dokonce jí vyhrožoval, že zařídí, aby svého mladšího syna už nikdy neviděla. Paní Jana se však nenechala odradit.

3.) Komu byly svěřeny do péče děti?

Co se týče dětí, starší syn je již dospělý, jeho péče tedy nebyla v řešení. U mladšího syna se paní Jana s bývalým manželem dohodla na střídavé péči, tato dle všeho funguje bez problému a paní Jana je s touto úpravou výchovy svého syna spokojená.

4.) Jak jste vnímala celkovou situaci po rozvodu?

Ze začátku bylo těžké vyrovnat se s nově nastalou situací. Jelikož přes manželovo despotické chování, stále fungovali jako rodina. V současné době však paní Jana zvládá veškeré potřebné věci v domácnosti i mimo ni. V tomto jí také pomáhá její přítel, který si jí váží jako člověka a nepotřebuje na ní nic měnit. Díky osamo-

statnění a novému vztahu je paní Jana schopná uvědomovat si své hodnoty a vážit si sama sebe jako člověka.

Ve skupinovém schématu paní Jany dominuje její matka. Paní Jana ji označila jako svou autoritu, kterou respektuje, jako sobě rovného i jako intimní přítelkyni. Toto paní Jana vysvětluje tím, že ji matka pomáhala a stála za ní celý její život, je pro ni spolu s dětmi nejdůležitějším člověkem v životě. V intimních partnerech paní Jana označila také svého přítele, tohoto označila i jako sobě rovného společně se svým starším synem a bratrem. Jako autoritu paní Jana uvedla ještě svou babičku, která je pro ni i po smrti nejvíce moudrou a respektovanou osobou. Jako své podřízené označila Jana pouze svého mladšího syna.

Životní křivka paní Jany je protkaná spíše negativními zážitky. V šestém roce života klesá křivka do nejvíce záporných čísel, to když paní Janu ve sklepě panelového domu, kde bydlela, znásilnil neznámý muž, který nikdy nebyl dopaden. Dále se křivka zvedá do naprostého plusu v Janiných osmnácti letech, kdy se jí narodil první syn. Křivka klesá v jednadvaceti letech, když se rozvádí se svým prvním manželem. Křivka je v negativních číslech také ve čtyřicetém a šestadvacátém roce života, kdy paní Janě zemřela milovaná babička a za dva roky pak Janin otec. V osmadvaceti letech se Jana vdává a křivka nabývá na pozitivních číslech. V devětatřiceti letech však její život zasáhne autonehoda manžela, která dále ovlivní její život až doteď. Poslední pozitivní výkyv, můžeme u paní Jany vidět ve čtyřiceti letech, kdy se jí narodil druhý syn.

7.5 Příklad č. 4

Erika, 38 let, rozvod proběhl před dvěma lety, 2 děti, postavení před soudem: žalovaný

Jak jste vnímala situaci v rodině před rozvodem?

„S odstupem let mám za to, že se náš vztah začal rozpadat při budování nového domova u jeho rodičů. Situace před rozvodem byla již jen vyústěním asi dvouletého pokusu o nabytí důvěry, kterou jsem v manželovi ztratila.“

Jakým způsobem došlo k tomu, že jste ztratila důvěru?

„Já manžel a naše dvě děti jsme bydleli s mým otcem a sestrou v jednom domě, toto soužití, především s mým otcem bylo však neúnosné. Zhruba dva roky jsme se chystali na přestěhování do domu rodičů bývalého manžela. Rodiče již bydleli ve vedlejší domě a jejich původní dům, kde můj manžel vyrůstal, měl být k dispozici naší rodině. Manžel mi sliboval, že

tam bude všechno lepší, že nám jeho rodiče pomohou s hlídáním a taky, že budeme mít vlastní domov. Tři měsíce po velkolepém přestěhování, jsem zjistila, že má manžel známost. Toto bylo pro mne obrovská rána. Vkládala jsem do našeho manželství veškerou energii, starala se o děti i manžela s maximální péčí a láskou a on to vše dokázal hodit za hlavu, mít vztah s jinou ženou a takhle nás zradit.“

Jak jste na manželovu nevěru přišla?

„Manželovi chodili v pozdních večerních hodinách sms, odcházel telefonovat jinam, abych ho neslyšela, telefon již nenechával volně položený na nočním stolku a dokonce se s ním chodil sprchovat. Když jsem se ho zeptala, jestli přede mnou něco tají, slovně na mě zaútočil a řekl, že se mám uklidnit. Navíc jsem v našem autě, na sedačce spolujezdce několikrát našla dlouhé blond vlasy, které se tam objevovaly především po jeho nočních výletech neznámo kam. Já jsem bruneta a v rodině ani ze známých jsme žádnou dlouhovlasou blondýnu neměli. Jednou přišel domů z nějakého firemního večírku, byl opilý a usnul, telefon si nechal v bundě. Neodolala jsem a do telefonu se podívala. Nalezla jsem tam nespočet sms od jeho milenky, ze kterých šlo vyčíst, že jejich vztah trvá již delší dobu a je vážný.“

Jak se k tomuto Váš manžel postavil?

„Manžel mi samozřejmě všechno popřel, při řešení tohoto tématu zaujímal útočnou pozici a snažil se ze mě dělat hlupáka a žárlivou hysterku. Víc a víc se uzavíral do sebe, veškeré pracovní i osobní záležitosti probíral pouze se svými rodiči a pravděpodobně svou přítelkyní. Manžel svůj čas trávil převážně mimo domov. Častokrát v noci odjížděl. Když se vrátil domů, následovala hádka za hádkou. Přestali jsme si sebe navzájem vážit a hledali na sobě jenom chyby.“

Jak na to reagovali jeho rodiče?

„Byli na jeho straně. Přestala jsem se s nimi stýkat, což vzhledem k tomu že jsem byla doma na mateřské dovolené a oni bydleli hned za naším domem, nebylo nic příjemného a vyhýbat se jim bylo velice složité.“

Zkoušela jste situaci řešit s nějakým specialistou?

„Pokoušela jsem se s manželem domluvit, abychom zkusili svůj spor vyřešit v rodinné poradně, ale jeho postoj k tomuto nouzovému řešení byl negativní. Tvrdil, že nebude nějakému cizímu člověku vykládat své problémy.“

Věděla jste, kdo je jeho přítelkyně.

„Z jeho dřívějšího vyprávění jsem věděla, že vzhlíží k jedné kolegyni z práce. Často o ní mluvil v superlativech, ale tehdy jsem tomu nepřikládala žádnou váhu. Po zjištění, že mi je manžel nevěrný, jsem dle jejího jména uloženého v jeho telefonu věděla, že se jedná o tuto kolegyni.“

Zkoušela jste ji kontaktovat?

„Ano, několikrát. Při první schůzce mi tvrdila, že to byla jen taková legrace, že spolu nikdy nic neměli a že by nikdy nechtěla rozvrátit rodinu a jejich lechtivé a zamilované sms tímto končí. Půl roku před odchodem od manžela, bylo jasné, že jejich vztah pokračuje. Pokusila jsem se ji tedy kontaktovat podruhé, abych se dozvěděla, na čem vlastně jsem, protože manžel tuto známost neustále zapíral. Při naší poslední schůzce jeho přítelkyně opět slíbila, že se již nebudou stýkat, ale bohužel tento slib nedodržela. S manželem jsme pak již nedokázali vytvářet partnerský, ani funkční rodinný život. Pochopila jsem, že toto trápení a bohužel i hádání před dětmi, nemá již žádný smysl. Bylo to již, jen vzájemné ubližování. Které vyústilo rozvodovým řízením.“

Jakým způsobem rozvod probíhal?

„Žádost o rozvod podal manžel. Můj muž už v té době čekal dítě se svou přítelkyní. Rozvod proběhl v poklidném duchu. Oba jsme již věděli, že k sobě nic necítíme.“

Komu byly svěřeny do péče děti?

„Vzhledem k manželovu pracovnímu vytížení, jsme se dohodli o svěřeni do mé péče. Navštěvují svého otce vždy každý druhý víkend a po domluvě i ve sváteční dny.“

Jak jste vnímala celkovou rodinnou situaci po rozvodu?

„Pro mě to byl pocit ohromné úlevy. Největší obavy jsem měla o děti. Bojovali jsme a bojujeme s tím dodnes. Dceři bylo osm let a synovi čtyři roky. Moc mě mrzí, že již nikdy nepoznají úplnou rodinu, ale dělala jsem vše, co bylo v mých silách. Bohužel na to, aby rodina fungovala, musí chtít oba rodiče a ne jenom jeden.“

Jak Vaše děti vnímají to, že jste se rozvedli?

„Někdy mi přijde, že velmi dobře, pak ale přijedou po víkendu s tatínkem domů a jsou rozladění. Ptají se, proč spolu s tatínkem nemůžeme být a že je jim tatínka líto. Jde vidět, že

jim moc chybí jako součást jejich života. Jen návštěvy jsou pro ně málo. Bývalý manžel na ně navíc často o daném víkendu, kdy jsou u něj, nemá čas a tak se o ně starají rodiče bývalého manžela. Tím pak děti trpí ještě víc.“

Jste šťastná?

„Jsem i nejsem. Je těžké vychovávat dvě děti bez manžela. Jde vidět, že jim chybí mužský element, tento vyhledávají v osobě mého otce, u kterého opět již bez problému žijeme. Našla jsem si přítele, ale ještě ho dětem nechci představovat. Musím si být stoprocentně jistá, že je to ten pravý partner pro mě a především dobrý přítel, popřípadě mužský vzor pro ně.“

Sebereflexe: *“ Když jsme se s manželem brali, doufala jsem, že je to ten pravý, ten, za kterého se vdám, budu mít děti a budeme šťastní až nadosmrti. Moji rodiče byli rozvedení a věděla jsem, že nikdy nechci, aby rozvod musely zažít i moje děti. Když se nám narodila dcera, vše bylo v pořádku, manžel chodil do práce, já jsem byla na mateřské a myslím, že tehdy jsme byli šťastní. Po narození druhého dítěte si muž našel novou práci, již se k nám domů nevracel s úsměvem, měl pořád nějaké starosti a jen málokdy je chtěl řešit se mnou. Tvrdil, že tomu nerozumím a že mám raději doma uklidit, uvařit a postarat se o děti. Přišla jsem si trochu odstrčená, ale snažila jsem se ho chápat. Když jsme se přestěhovali do domu po jeho rodičích, přišla jsem na manželovu nevěru a vše mezi námi se pokazilo. Byly to pak už jen samé lži, výmluvy a útoky na mou osobu. Hádali jsme se i před dětmi a já jsem neměla žádného zastání. Manžel pak požádal o rozvod, dohodli jsme se na tom, že děti zůstanou v mé péči a on si je bere každý druhý víkend, přesto, že si na ně ani ty dva dny neudělá čas. Jsem ráda, že již nejsme spolu, ale neskutečně mě mrzí, že moje děti musí prožívat to samé, co jsem musela prožívat já. Snad jim ještě někdy budu schopná nabídnout úplnou rodinu, aby věděli, jak má v životě správně fungovat opravdová rodina.“*

Paní Erika působila upřímným dojmem. Byla spíše tišší a trošku nervózní, avšak při rozhovoru neměla s žádnou z otázek nejmenší problém. Bylo na ní trošku poznat, že je jí toto téma nepříjemné.

1.) Jak jste vnímala situaci v rodině před rozvodem?

Paní Erika prožívala období před rozvodem velice negativně. Manžel se k ní přestal chovat jako k sobě rovné, vyčleňoval ji ze svého života a nezajímal se o ten její. Když paní Erika přišla na manželovu nevěru, chtěla toto řešit jak s poradcem, tak s manželovou milenkou. Nic však již nedokázalo odvrátit rozvod.

2.) Jakým způsobem rozvod probíhal?

Rozvodové řízení dle paní Eriky proběhlo bez problému. Byla již smířená s tím, že k sobě s manželem nepatří a že konec jejich vztahu bude nejlepším řešením pro všechny. V této době již navíc manžel paní Eriky čekal dítě se svou přítelkyní, což paní Ericce pomohlo lépe se s touto situací smířit a pochopit definitivnost jejich rozvodu.

3.) Komu byly svěřeny do péče děti?

Z manželství paní Eriky vzešly dvě děti, v době rozvodu obě nezletilé. Jejich výchova připadla vzhledem k časové vyčíženosti bývalého manžela paní Ericce. Děti jezdí k otci na víkend v intervalu čtrnácti dnů. Paní Erika je však nešťastná z toho, že na ně její manžel často nemá čas ani tyto dva dny, jelikož se to nejvíce odráží na jejich dětech, které jsou pak velice rozladěné a smutné.

4.) Jak jste vnímala celkovou situaci po rozvodu?

Porozvodový stav vnímá paní Erika veskrze pozitivně, její osobě se ulevilo. Cítí se teď volnější a již nemusí řešit problémy s manželovou nevěrou. Na druhou stranu však cítí velkou prohru, že manželství nezvládli a nedokázali svým dětem zajistit výchovu ve spokojené a fungující rodině.

Ve skupinovém schématu paní Erika označuje jako autoritu svou matku, kterou uznává i jako sobě rovnou spolu s mladší sestrou a přítelem. Jako intimní partnery označila paní Erika svou nejmladší sestru a svého přítele. Jako podřízené vnímá paní Erika své dvě děti.

Životní křivka paní Eriky je v osmnáctém roce jejího života ovlivněna rozvodem jejích rodičů, který ovlivňuje její život až do dvacátého roku života, kdy potkává svého budoucího manžela, zde křivka postupně stoupá a nabývá naprosto kladných hodnot při narození prvního dítěte. Pozitivní hodnoty v životě paní Eriky trvají asi další čtyři roky, kdy je zakončen radostnou událostí a to narozením druhého dítěte. Pak však přichází naprostý propad, který je způsoben zjištěním nevěry a dalšími okolnostmi, které ovlivňují negativně život paní Eriky. Po rozvodu ve třicátém šestém roce života, životní křivka lehce stoupá a do současné doby se udržuje v kladných zážitcích a vnímání života.

7.6 Rozvod a jeho vliv na dítě

Jako poslední a nejzajímavější respondenti, kteří bezpochyby musí být součástí tohoto výzkumu, jsou děti, jejichž rodiče se rozvedli. Tedy děti, které na vlastní kůži zažily rozvod svých rodičů. Jelikož jsou oba dva respondenti v současné době již dospělými jedinci, je možné na nich aplikovat stejné výzkumné metody jako na rozvedených manželech a to polostrukturovaný rozhovor, sebereflexe z období rozvodu, vyplnění Vancouverského dotazníku a skupinového schématu.

7.6.1 Výzkumné otázky

1. Jak jste vnímal/a situaci v rodině před rozvodem?
2. Jak jste vnímal/a rozvodové řízení?
3. Co jste při rozvodu a po něm cítil/a k rodičům?
4. Jak Vám rozvod rodičů změnil život?

7.7 Příklad č. 5.

Vanesa, 21 let, dva vlastní a jeden nevlastní sourozenec, rozvod proběhl před patnácti lety, když jí bylo šest let, po rozvodu svěřena do péče matky.

Jak jste vnímala situaci v rodině před rozvodem?

„Bylo mi šest let, situaci jsme vnímala především díky starším sestrám. Tyto se se mnou často bavily o tom, že se rodiče budou rozvádět a ptaly se mne, se kterým z nich bych chtěla raději zůstat. Rodiče svoje problémy přeže mě neventilovali. Jen otec býval často pryč. Už jsme si tak moc nehrávali, míval špatné nálady, nebyl najednou vůbec veselý. S matkou jsem chodila často na procházky k tehdy ještě strejdovi, brala jsem ho jako matčina známého a nepřemýšlela nad žádnými důsledky těchto návštěv. Matka mi jednou řekla, že se k tomuto pánovi nastěhujeme, moc jsem nechápala proč, ale den, kdy jsme se s matkou odstěhovaly, si pamatuji doted'. Vím, že mi bylo hrozně smutno.“

Jaký jste měla vztah k pánovi, ke kterému jste se s matkou přestěhovaly, jak se k Vám choval?

„Byl mi sympatický, byl hodný na matku, pořád se spolu smáli. Líbilo se mi u něj, protože měl hodně zvířat, se kterými jsem si hrála. Na mě byl taky hodný, věnoval mi hodně času,

naučil mě například jezdit na kole, ale i přes to, mi dost chyběl můj původní domov, otec a sestry, nebylo to jednoduché, nechápala jsem, proč teď najednou nemůžeme být všichni spolu.“

Jak jste vnímala rozvodové řízení?

„Celkový proces mě moc nezasáhl, jen si pamatuji, že jsem byla u psychologa a s tím jsem se bavila o rodičích a měla kreslit různé obrázky a ty pak popisovat. Víím, že se najednou rodiče začali i v mých očích nesnášet, poslouchala jsem na každé straně nějaké výčitky a nadávky, kdy si stěžovali jeden na druhého. Bylo to zvláštní období, kdy se mi najednou rozdělili dva lidé, kteří k sobě dle mého tehdejšího uvažování patřili, a jejich odloučení bylo pro mě nepochopitelné. Jako jediná jsem byla soudem svěřená do matčiny péče a bydlela s ní a jejím novým partnerem. K otci a dvěma starším sestrám jsem jezdila na víkend jednou za čtrnáct dní.“

Jak jste se smířila s tím, že otce a sestry vídáte jen každý druhý víkend?

„Velice těžko, nebylo mi s matkou a jejím partnerem špatně, ale chyběl mi domov a to zázemí, které jsem tam měla. Vždy když si mě rodiče předávali, plakala jsem, bylo mi líto, že odjíždím od jednoho a nechávám o samotě druhého.“

Hádali se rodiče i po rozvodu?

„Ano, až po rozvodu jsem byla svědkem mnoha hádek. Měli možnost se hádat, jen když si mě předávali a to bylo pro mě vždycky velice nepříjemné, chtěla jsem, aby se usmířili, i ve škole jsem pořád kreslila rodiče společně a měla jsem problémy se soustředěním, pořád jsem myslela na to, jak je dát zase dohromady.“

Řešily se Vaše problémy ve škole s psychologem či jiným odborníkem?

„Ne, jen si se mnou čas od času promluvil můj třídní učitel, mluvil párkrát i s rodiči. Postupem času se vše ve škole vrátilo do normálu. Problémy jsem si řešila spíš sama v sobě.“

Měla jste někoho, komu jste se mohla se svými problémy svěřit?

„Nejstarší sestru, jsme si povahově hodně podobné a byla jediná, která o obou rodičích mluvila objektivně.“

Co jste při rozvodu a po něm cítila k rodičům?

„Asi stále stejnou lásku, jen bylo divné, že jsem ji najednou musela cítit tak nějak zvlášť. Už nepatřili k sobě, tak mi chvíli trvalo pochopit nově vzniklou rodinnou situaci.“

Takže se nedá říct, že byste více podporovala matku nebo otce?

„Ne, to určitě ne, měla jsem je ráda pořád stejně. Přes všechny špatné řeči, jsem si na ně sama utvářela názor a věděla jsem, že oba mají svoje kladné i záporné stránky.“

Jak Vám rozvod rodičů změnil život?

„Dá se říct, že zásadně. Celé mé dětství bylo rozvodem zasaženo. Jako největší můžu označit ztrátu pocitu domova a rodinného tepla. U otce odchodem matky začala většina věcí upadat, co se týče chodu domácnosti, úklidu, vaření. Otec to sám nezvládal a sestry měly každá svůj život, takže u otce chybělo spoustu základních věcí, které tam dříve dělala s naprostou samozřejmostí matka. U otce byla anarchie, mohla jsem si dělat, co jsem chtěla a nikdo se nestaral, kde večer jsem a s kým. U matky zase bylo všechno zakázané, věděla jsem, že obojí je extrém, který není dobře, vždy jsem chtěla nějakou zlatou střední cestu. U matky byly základní věci samozřejmostí, kterou dovedla utvořit jen tím, že byla. Asi po dvou letech matčina manželství s novým partnerem přišel potomek a vztah nevlastního otce se mnou se změnil k nepoznání. Všechno, co se u matky dělo špatně jsem dle slov otčima dotáhla od otce a podobně. Navíc moje nejmladší nevlastní sestra byla velice protěžována a ta špatná role vždy zbyla na mě.“

Řešila jste nějak tuto situaci?

„V podstatě jsem ji vyřešila tak, že jsem celou svou střední školu byla na internátě a domů jsem jezdila jen na víkend. Jeden víkend u matky, jeden u otce.“

Zlepšila se tímto situace?

„Ne, naopak. Hádky s nevlastním otcem gradovaly a nabíraly neskutečných nespravedlivých rozměrů. Vyčítal mi peníze, které moje vzdělání stálo, prádlo, které jsem si vozila z internátu domů vyprat, špatně pověšený ručník, bylo toho moc.“

Matka se do těchto hádek nezapojovala?

„Matka stála za nevlastním otcem, když se mě zastala, byla špatná i ona.“

Proč jste tedy k matce dále jezdila?

„Nechtěla jsem ji nechat samotnou, už tak se nemohla smířit s tím, že jí tehdy soud nepřidělil péči o mé dvě starší sestry. Bylo mi jí líto.“

Jaká je Vaše současná situace v rodině?

„Nežiji ani s matkou ani s otcem, odstěhovala jsem se do jiného města a k nim jezdím jen na návštěvy, většinou na víkend. Ale určitě ve mně zůstalo spoustu zážitků, ze kterých se pro svůj budoucí nejen partnerský, ale i rodičovský život poučím a doufám, že se mi jednou podaří dosáhnout spokojeného a šťastného života s vlastní rodinou. V podstatě od dob, kdy jsem začala chápat, co se s rodiči stalo je jedním z mých největších snů, mít nádhernou a spokojenou rodinu, které se budu maximálně věnovat a chci jim dát ze sebe to nejlepší, věřím, že se mi to vyplní.“

Jste v současné době šťastná?

„V podstatě asi ano. Nejsem na nikom finančně závislá, nikdo mi nic nemůže vyčítat, mám skvělého partnera a hlavně jsem pánem svého času a života.“

Sebereflexe: *„ Období před rozvodem jsem nijak zvlášť nevnímala, vím, že si rodiče již nerozuměli jako dříve, ale nepřikládala jsem tomu žádnou váhu. Vše pro mě začalo být jiné a nepříjemné až v období po rozvodu, kdy se mě následné nevyhnutelné události s ním spojené, začaly poprvé dotýkat osobně. Jezdila jsem každých čtrnáct dní na víkend k otci a neměla nikde pořádně domov. Můj život byl pořád jen o balení věcí a stěhování od matky k otci. Období dospívání jsem z velké části strávila na internátě a problémy doma jsem musela řešit jen o víkendu. Internát byl pro mě oázou klidu a určité osobní volnosti. Jenže v tomhle období byl nejvíce složitý můj vztah s nevlastním otcem, který byl velice vyhoce-
ný. Ke zlepšení došlo, až když jsem odmaturovala, našla si práci v jiném městě a odstěhovala se. V současné době jezdím k matce i k otci na návštěvy a myslím, že je to tak nejlepší. Již se nehádáme a vážíme si společně strávených chvil v rodinném kruhu.“*

Slečna Vanesa působila velice vesele a vyrovnaně. Mluvila otevřeně a neskrývala žádné informace, které byly potřebné k ujasnění situace v období rozvodu.

1.) Jak jste vnímala situaci v rodině před rozvodem?

Období před rozvodem neprožívala Vanesa nijak zvlášť negativně. O rozvodu jen slychala od svých sester či od rodičů. Matka ji nějaký čas před rozvodem vodila za

svým novým partnerem, aby se s ním seznámila, toto Vanesa vnímala veskrze pozitivně. U otce si všímala změny nálad, zdál se jí být více uzavřený. Se sestrami udržovala stále stejný vztah.

2.) Jak jste vnímala rozvodové řízení?

V průběhu rozvodu si teprve začala uvědomovat, že se v rodině něco děje. Tuto situaci spíše nechápala a přála si, aby se rodiče nerozvedli. Velice špatně snášela oddělení od otce a sester a těžko si zvykala na nový domov, ve kterém jí jistotou byla pouze matka. Bydlely u matčina partnera. Toto prostředí Vanesa znala z předchozích návštěv, avšak neměla k němu ze začátku vybudovaný žádný vztah. Doufala, že je tam s matkou pořád jen na návštěvě a po čase se opět vrátí domů.

3.) Co jste při rozvodu a po něm cítila k rodičům?

K rodičům pociťovala stále stejnou lásku. Nevinila ani jednoho z nich, že je za rozvrat manželství zodpovědný. Tehdejší situaci nechápala ze začátku jako špatnou. Negativní stránku poznala až po rozvodu, kdy vždy když jednoho z rodičů opouštěla, aby šla za jiným, pociťovala úzkost a smutek, že druhého rodiče nechá samotného.

4.) Jak Vám rozvod rodičů změnil život?

Na Vanesu měl rozvod rodičů veliký vliv. Celkový její životní postoj k partnerství je opatrný. Nechce dopustit, aby se to, co musela prožívat na vlastní kůži, stalo posléze jejím dětem.

Ve skupinovém schématu slečna Vanesa vyplnila v kolonce intimní partneri svého současného přítele, tohoto uvedla také v části sobě rovných, kde dále uvedla své dvě starší sestry a co je zajímavé, také oba své rodiče. Do kolonky podřízených uvedla svou nejmladší nevlastní sestru, kterou však zároveň uvedla i do části sobě rovných, toto mi vysvětlila tak, že mladší sestru respektuje, avšak bere ji jako zatím ještě nevyzrálou bytost, které často radí s různými problémy. Část autorit nechala slečna Vanesa prázdnou.

Životní křivka je do šestého roku Vanesy v průměrných hodnotách, v období rozvodu, tedy právě v jejích šesti letech, křivka rapidně klesá, poté jsou na křivce zaznamenány velice nestabilní pocity, které Vanesa měla při přijetí na internátní školu, střídá se zde radost ze školních zážitků a smutek z problémů, které má s nevlastním otcem, v osmnáctém

roce života křivka stoupá, je to období, kdy Vanesa dokončila střední školu a osamostatnila se, křivka dále lehce stoupne, když Vanesa ve dvaceti letech potká svého současného přítele.

7.8 Případ č. 6

Radim, 24 let, 2 sourozenci, rozvod proběhl před jedenácti lety, po rozvodu svěřen do péče matky

Jak jste vnímal situaci v rodině před rozvodem?

„Situace před rozvodem nebyla jednoduchá, bylo mi 10 let a neměl jsem ještě na tyto věci hlavu. Všechno se to seběhlo ze dne na den a neuvědomoval jsem si, co se kolem mě děje.“

A víte, co se konkrétně mezi Vašimi rodiči stalo?

„Otec byl nevěrný matce se ženou, která byla matka mého nejlepšího kamaráda. Bydlela ve stejném paneláku jako my. Dozvěděli jsme se to jedno krásné nedělní odpoledne, kdy k nám přišel její manžel a udělal obrovskou scénu po celém paneláku. Bylo to velice nepříjemné.“

Jak se v této situaci zachovala Vaše matka?

„Matka plakala a nevěřila tomu všemu. Otec musel z domu, nikdo se na něho ani nepodíval ani nepromluvil. Během několika dnů začaly změny, cítil jsem to na nás všech. Nedochozelo mi, co přesně bude následovat, nebo co se vlastně stalo. Začalo peklo, rodiče se neustále hádali a vyčítali si svoje prohřešky, do toho jsem musel chodit do školy a hrát si na hrdinu.“

Ovlivnilo dění doma Vaše tehdejší výsledky ve škole?

„Jen chodit do školy bylo pro mě hrozné, protože mi tam nikdo nerozuměl, chodit domů bylo ještě horší, protože tam jsem tomu nerozuměl já. Přestal jsem hodně komunikovat s okolím a ve škole jsem sklízel posměch z uslzených očí.“

Měl jste někoho, komu jste se se svými problémy mohl svěřit?

„Kamarádi mi poskytovali určité zázemí, ale byli stejně staří a neměli mi jak poradit. Spíš šířili tu zprávu dál, tak jsem s veškerým svěřováním přestal. Mezi rodiči to bylo napjaté, zajímal jsem se, ale spíše to šlo mimo mě, nemluvili jsme o tom společně. Neměl jsem s kým si povídat, připadal jsem si na všechno sám. Neměl jsem z ničeho rozum, až postupem času

jsem si začal pomalu uvědomovat, co se stalo a jaké to mělo následky. Cítil jsem, že je všechno špatně, ale nebylo v mojí moci to dát do pořádku a to mě trápilo a utvářelo moji osobnost úplně jiným směrem. Pořád jsem nepřestával věřit, že to je jen zlý sen.“

Jak jste vnímal rozvodové řízení?

„S příchodem rozvodového řízení, mi situace v rodině připadala horší a horší. Nepřestával jsem doufat, že se to spraví, že to bylo jen nedorozumění, neznal jsem míru prohrěšku mého otce. Hrlo mi to v hlavě všemi barvami, ale veselá nebyla žádná. Nevědělo se, u koho zůstanu. Začaly přicházet tahanice, kdo z bratrů půjde kam a s kým. Jediné co mi docházelo, bylo to, že musím opustit místo, kde jsem vyrůstal a jít někam jinam. Musel jsem se přestat bavit se svým nejlepším kamarádem a tohle bylo vůbec nejtěžší. Měli jsme se rádi, ale naši rodiče nám v přátelství bránili. Dodnes jsme si kvůli této záležitosti cizí. Byl jsem hluboce zklamaný a naštvaný na oba rodiče, že mě chtějí vytrhnout ze šťastného dětství, z místa kde to znám a odstěhovat se někam do neznáma. Taky jsem přemýšlel, jestli za to nemůžu já.“

Mluvili jste o tom s rodiči?

„Spíš ne. Komunikace mezi mnou a rodiči začala postupně upadat. Věci se přestaly řešit společně a končilo to u odpovědi: otec řekl nebo matka řekla.“

Jaký byl Váš vztah k otci?

„S otcem jsem se přestal úplně bavit, nepomáhaly ani prosby ani výhrůžky z jeho strany. O fyzickém kontaktu nemluvě, skončilo veškeré svěřování, důvěra, či respekt k otci. Uvnitř mě jsem ho začal ignorovat a nenávidět, byl mi nepřijemný pouhý pohled do jeho očí. Ztratil u mne autoritu a všechnu čest Dodnes nic z toho zpátky nezískal, i když ho mám rád a je to pryč. Později jsem stále víc chápal, kdo nás do této situace dostal a vím, že mu to nikdy neodpustím. Rodiče jsem si najednou rozdělil na dobrého a špatného a to, i když jsem do toho ani trochu neviděl a neměl jsem na to rozum.“

Jaký byl Váš vztah k matce?

„Matka mi připadala jako oběť a měl jsem potřebu jí být neustále na blízku, abych jí mohl pomáhat a stát při ní. Zlobil jsem se na oba rodiče, ale zůstal jsem při matce. Těžko bych ji mohl něco vyčítat, když čelila něčemu tak nespravedlivému. Byla s námi denně doma, hrála si se mnou a vařila, ani se ode mne nehnula. Kdežto otec nebyl věčně doma, nehrál si se mnou, měl tisíc zájmů a domů nosil jen peníze. I když jsem byl malý, tak jsem si tyto fakta

uvědomoval, cítil jsem, kdo se mi opravdu věnoval a pořád ve mně díky tomu vzrůstala nenávist vůči otci. U matky jsem měl úkryt a věřil jsem jí, drželi jsme spolu.“

Komu byla přidělena péče o děti?

„Jsme tři bratři a všichni tři jsme zůstali s matkou. Starší bratr již byl v době rozvodového řízení dospělý, takže se mohl rozhodnout sám. Jenže jsme všichni tři cítili zradu z otcovy strany a ani jeden z nás s ním nechtěl zůstat. Občas za námi jezdil, nebo nás zval do cukrárny, ale nebylo jednoduché se s ním po tom všem vídat. Jen nejmladší bratr ho nějakým způsobem respektoval. Byl tehdy ještě malý, aby chápal, co se vlastně stalo.“

Jak Vám rozvod rodičů změnil život?

„Změnilo se mi úplně všechno a to i přesto, že jsem chodil pořád na stejnou školu. S kamarády jsem se přestal stýkat a komunikovat s nimi, moc jsme se sobě vzdálili. Přestěhovali jsme se s matkou a začali spolu znovu. Každý jsme si šli tak trochu po svém, do budoucna se přestaly v rodině řešit veškeré problémy a my se uzavírali sami do sebe. V podstatě nic už pak nebylo jako dřív.“

Jakým způsobem jste vnímal v tomto období otce?

„Časem mi začal chybět, ne jeho osobnost, ale role otce u nás v rodině. I když jsem ho měl na blízku, hledal jsem ho všude možně, u učitelů ve škole, v zájmových kroužcích, i později v práci. Všichni mi připadali jako adeпти na vhodného tatínka. Neměl jsem se komu svěřit, neměl mě kdo vést, neměl mi, kdo ukázat, jak vypadá vzor správného muže. Matka mi tyto vlastnosti dát nemohla, ale na to, čím jsme si prošli, mě vychovala dobře. Důvěru v sebe máme, ale neříkáme si problémy ani je spolu neřešíme. Rozvod rodičů si se mnou hodně pohrál, jak s mými emocemi, tak s city. Řekl bych, že celý můj vývoj osobnosti díky tomu šel úplně jinou cestou. Vypěstoval jsem si nepřekonatelný odpor k nevěře a ztratil jsem veškerou víru v manželství a věrnost. Za každou cenu chci být lepším příkladem a jakoukoli nevěru krutě odsoudím a nikdy ji neuznám!“

Sebereflexe: *„Rozvod a události kolem něj ve mně zanechaly spoustu špatných vzpomínek a nedokážu ani říct, jestli se něco dobrého vůbec stalo. Bylo zřetelné, jak se vztahy v rodině mění a každý se přizpůsobuje změnám. Před rozvodem jsem cítil strach z toho, co přijde. Sledoval jsem, čím vším si musela matka projít a čeho se musela vzdát, bylo mi líto její*

oběti a jejího životního zklamání. Snažil jsem se být jí neustále na blízku a kdykoli pomoci. Bylo to těžké období, nikdy jsem o tom s nikým nemluvil. Doma se nic neřešilo, ani jak to bude, ani samotný rozvod. Rodiče nás o svoje dohady a tahanice ušetřili a nechali mě vyrovnat se s blížícím se rozvodem v relativním klidu. Zajímal jsem se, ale získával jen pohled ze strany matky. Otec u mne ztratil autoritu a veškerou čest. Přestal jsem s ním komunikovat. Nebyly jsme mu lhostejní, byla vidět i jeho snaha a uvědomění si celé záležitosti, ale přestal jsem ho vnímat jako člověka, kterému můžu věřit. Nemluvil jsem příliš s okolím, a i když jsem se snažil být na venek silný, bylo na mě stejně vše poznat. Ve škole mě označovali za uplakánka a věci to ještě zhoršovalo. Jedině kamarádi měli trochu pochopení, ale přesto jsem si připadal na světě úplně sám. Po rozvodu přišlo stěhování z malé vesničky do města, kde matka pronajala malý byt. Byla to změna prostředí, s kamarády jsem se přestal stýkat, i když jsme chodili pořád na stejnou školu, hodně jsme se sobě vzdálili. Znamenalo to pro nás nový začátek, bylo těžké uvést život do normálního chodu. Hledal jsem si nové kamarády a pořád jsem si přál, ať se vrátí vše do dřívějšího stavu. Začal mi chybět otec, snažil jsem se ho najít mezi učiteli, známými, nebo lidmi, které jsme časem s matkou poznali. Nikdy se mi ho nahradit nepodařilo. Přál jsem si, abychom byli jako ostatní spořádané rodiny, ale už to nebylo možné. Rozvod mi vzal spoustu iluzí o spokojeném manželství, rozdělil oba rodiče na dva ostrovy a nechal mě vyrůstat mezi nimi. Bylo to tvrdé a cítím na sobě, že to ve mně zanechalo spoustu pesimismu, co se týče manželství a věrnosti.“

Radim je člověk s veskrze pozitivním přístupem k životu. Při rozebírání rozvodové tematiky, bylo poznat, že jej toto velmi hluboce zasáhlo. Nejvíce popudlivě však reagoval na téma nevěra. Tato je pro něj v životě očividně tabu.

1.) Jak jste vnímal situaci v rodině před rozvodem?

Radim si přesně neuvědomoval, co se kolem něj děje. Pochopil jen, že jeho otec udělal něco špatně, avšak celkový dopad na rodinu a jeho osobnost si uvědomil až v pozdějším věku. V podvědomí cítil, že doma je všechno špatně. Rodiče mezi sebou ztratili kontakt. Radim zažíval hluboké pocity úzkosti, ztráty identity a respektu k otci. Ve škole nebyl psychicky přítomný a doma panoval vzájemný nesoulad. Navíc se musel přestat stýkat s blízkým kamarádem, jehož matka byla milenkou Radimova otce, což na něj také působilo velmi negativně.

2.) Jak jste vnímal rozvodové řízení?

Rozvodové řízení vnímal Radim s velice smíšenými pocity. Přál si, aby rodiče zůstali spolu, avšak věděl, že celé situaci může jen přihlížet, a to na něj mělo negativní vliv. Nerozuměl situaci v rodině, ale věděl, že je to špatně. Všechny tři děti připadly do výchovy matce, otec se snažil o kontakt s nimi, ale toto se mu příliš nedařilo. Radim a jeho starší bratr mu nedokázali odpustit životní chybu. Jen mladší bratr byl schopen tuto chybu přejít a s otcem se stýkal.

3.) Co jste při rozvodu a po něm cítil k rodičům?

Radim cítil vztek, nejprve na oba rodiče, ale po čase začala vzrůstat nenávisť k otci, protože si začal uvědomovat, co se stalo a kdo je viníkem. K matce choval dobrý vztah, cítil, že matka je zdrcena událostmi a musela si projít radikálními změnami, proto tíhl k ní a snažil se jí pomoci. S otcem přerušil veškerý kontakt, tělesný, verbální, citový. Po čase se vzájemný vztah mezi Radimem a jeho otcem zlepšil, avšak již v něm chyběla důvěra.

4.) Jak Vám rozvod rodičů změnil život?

Až nyní je Radim schopen si uvědomit, jaký měli události a pozdější vztahy dopad na jeho život a celkový postoj k partnerským vztahům. Jeho naprosto negativní postoj k nevěře je až přehnaný. Radima rozvod jeho rodičů bezesporu velmi hluboce zasáhl a bude pro něj velice těžké nalézt životního partnera, kterému bude moci věřit a vědět, že jej nezklame a nepodvede.

Radimovo skupinové schéma je velice zajímavé. Zejména sekce pro podřízené je obsažná, vnímá takto celé mužské zastoupení v rodině. Jako nejvíce podřízeného vnímá Radim svého otce, pak mladšího bratra a nakonec staršího bratra. Jako intimní partnery vnímá nejvíce svou partnerku a pak svou nejlepší přítelkyni, se kterou vyrůstal. Jako sobě rovné označil Radim svého dědečka z matčiny strany, ke kterému chová velice kladný vztah, dále zde uvedl své dva kamarády, kteří jsou mu velice blízcí a které získal až v období, kdy se osamostatnil.

Životní křivka je protkaná velice negativními zážitky. Na této je vidět, jak moc Radima rozvod ovlivnil. Jako velice negativní vnímal období od jedenáctého do třináctého roku svého života. V tomto proběhlo zjištění problému v rodině, rozvod, stěhování a zvykání si na nové prostředí a nový domov. Do sedmnáctého roku života je pak Radim spíše spokojený, až do té doby, kdy mu v těchto letech umírá děda, ke kterému Radim vzhlížel a

choval k němu velmi blízký vztah. V devatenácti letech se Radim cítí opět spokojenější, protože si našel práci a dokázal se osamostatnit. Do současné doby je Radim veskrze spokojený.

8 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Z prováděných výzkumů byl nejvíce zajímavý případ č. 3, případ a případ č. 6.

Případ č. 3 je jedinečný především svou závažností, kdy můžeme v průběhu vztahu pozorovat, jak hluboce a negativně dokázal ovlivnit a celkově změnit osobnost ženy její despotický manžel. Na tomto případě je velice pozitivní to, že se žena rozhodla se svým životem v neustálém stresu z manžela něco udělat a odhodlala se k rozvodu. V současné době je šťastnější a již nevykazuje známky týrané ženy. Ze skupinového schématu můžeme určit, že nejdůležitější člověk v jejím životě je matka, díky jejíž podpoře dokázala učinit podstatnou životní změnu a požádat o rozvod. Toto je případ, na kterém můžeme demonstrovat pozitivní dopad rozvodu na člena rodiny. Kdy bylo rozvodem docíleno ukončení psychického tyranizování a žena je schopna dále žít spokojeným životem. S touto respondentkou bylo možné vytvořit nejlepší raport.

Nejzajímavější je případ č. 6, kde figurovala nevěra jako hlavní důvod rozvodu a celkové změny rodinné atmosféry. Na základě nevěry respondentova otce, došlo k rozvodu manželství jeho rodičů, musel se stěhovat, přišel o přátele a především o otce. Na tomto případě můžeme demonstrovat negativní působení rozvodu, kdy se jedinec díky tomuto zážitku uzavřel do sebe, svět vnímá rozporuplným pohledem. Velmi mu v období dospívání chyběl mužský vzor otce, ke kterému vlivem událostí v rodině naprosto ztratil úctu. Díky otci je v něm hluboce zakořeněná nenávist k nevěře. Otcova tehdejší chyba způsobila, že respondent není schopen důvěřovat v partnerském vztahu, má strach, že jej v budoucnu potká to samé, jako jeho rodinu. Respondent vnímal tuto situaci velice osobně a je na něm vidět obrovský dopad změn vnímání života a sama sebe, které byly nevěrou a následným rozvodem jeho rodičů způsobeny. Dle životní křivky je očividné, že rozvod jeho rodičů byl jedním z nenegativnějších zážitků jeho dosavadního života.

Dále je zajímavé porovnat výsledky výzkumu případu č. 2 a případu č. 4, jelikož se jedná o bývalý manželský pár, tudíž můžeme sledovat životní příběh očima hlavních aktérů, jež se na stejnou situaci dívají dvěma odlišnými pohledy. Máme tedy možnost porovnat, jakým způsobem se liší jednotlivé názory bývalých manželů na jejich vztah a na rozvodový proces. Zajímavé je, že v případě č. 2, muž uvádí, že měl vůči manželce výtky, nebyl s ní spokojen a to jí také často dával patřičně najevo, celkově o manželce mluvil velice negativně. Přitom tento závažný fakt žena v případě č. 4 vůbec nezmiňovala, o manželovi mluvila

v podstatě v pozitivním duchu a přesto, že si muž našel novou přítelkyni, neměla mu toto za zlé a do doby rozvodu, kdy zjistila, že muž se svou novou partnerkou čeká dítě, stále věřila, že budou schopni situaci zvládnout jako rodina. Sám muž připustil to, že má jinou partnerku, se kterou již vychovává dítě až po delším rozhovoru. Jako kladné můžeme považovat to, že se v současné době oba cítí v podstatě spokojení se svým nynějším životem, i když s přihlédnutím na děti není možné, aby jejich štěstí bylo stoprocentní, protože oba chápou, že pro jejich dva potomky je rozvod stále nepochopitelnou a nepříjemnou záležitostí, která jim ovlivní celý jejich budoucí život.

V případě č. 1 je možné vyhodnotit respondenta a vliv, který na něj rozvod měl veskrze pozitivně. Respondent si díky rozvodu a celkovému odloučení od rodiny uvědomil, že by se měl více věnovat svým dětem. Snažil se jim svou celkovou nepřítomnost, kterou vykazoval po většinu času manželství, vynahrazovat a věnovat jim více svého drahocenného podnikatelského času. Vzhledem k časové prodlevě, která již od rozvodu proběhla, bylo možné, aby se na situaci dokázal podívat již s odstupem času, který ho oprostil od negativních názorů a myšlenek, kterými je rozvodové řízení často doprovázeno. Tento respondent vnímal vliv rozvodu na jeho osobu v podstatě pozitivně.

Případ č. 5 je případem již dospělé ženy, která od svých šesti let žije v rozvedené rodině. Z výsledků výzkumu, zejména sebereflexe z období, kdy rozvod probíhal, můžeme zjistit, že až vývoj situace, který nastal po rozvodu, respondentku ovlivnil spíše negativně. A to především rozdílností výchov matky a otce a postupným vývojem vztahu mezi respondentkou a nevlastním otcem, který nabral naprosto negativní směr poté, co se narodil nevlastní sourozenec respondentky a tato pak byla ostrčena a vnímána jako problémová. Dle životní křivky bylo zejména toto období pro respondentku tragické a dodnes na něj nerada vzpomíná. Tento případ je ukázkou vlivu, který na respondentku měla nově založená rodina její matky, ve které vyrůstala. Na případ se dle výsledků lze dívat dvěma pohledy. Pozitivní pohled nám přináší současný stav respondentky, kdy se díky vztahům v rodině bez problému osamostatnila a je se svým životem spokojená, s rodinou již nemá žádné problémy, jelikož je již samostatně výdělečně činná, bydlí separé a rodiče pravidelně navštěvuje. Avšak na druhou stranu není možné tvrdit, že díky rozvodu prožila spokojené dětství, či dospívání. Dle polostrukturovaného rozhovoru můžeme říci, že na toto období velice nerada vzpomíná. Tento případ tedy dle výsledků výzkumu můžeme zhodnotit spíše jako negativní příklad vlivu rozvodu na člena rodiny.

Ženám, které jsou v současné době bývalými manželkami, rozvod způsobil určité finanční problémy, které k této situaci většinou často patří. Dále také špatně nesou a velmi intenzivně vnímají vliv rozvodu na své děti. Na druhou stranu jim však nový život bez bývalého manžela přinesl úlevu a zvýšení sebevědomí, jelikož si až po rozvodu dokázaly uvědomit své hodnoty a svou silnou osobnost.

Muži, bývalí manželové jsou s rozvodem smířeni, přesto, že byli postaveni v různých rolích před soudem, jeden žalobce, druhý žalovaný, cítí oba úlevu, že již v bývalém manželství nežijí. Co se týče dětí, uvědomují si dopad rozvodu na jejich osobnosti, avšak nepřikládají tomuto takovou váhu jako ženy – matky. Rozvod je celkově nijak zvlášť neovlivnil, v současné době jsou oba spokojeni s novými partnerkami.

Nejvíce negativní dopad má rozvod bezesporu na děti. Což můžeme demonstrovat na obou případech, které jsou součástí mého výzkumu. Toto potvrzuje poznatky, jež jsou uvedeny v teoretické části mé diplomové práce. V obou případech si respondenti do svého budoucího života odnášejí negativní zkušenosti, které je budou ovlivňovat a doprovázet při mnoha dalších životních rozhodnutích.

Sesumírujeme-li si celkové výsledky výzkumu, pak můžeme tvrdit, že rozvod je závažný krok, jehož učinění není jen krokem pozitivním a řešícím všechny nakumulované rodinné problémy, ale především obrovskou životní změnou, která pokud není správně řízena a celkově zvládána hlavními aktéry, může mít naprosto destruktivní dopad na osobnost každého jedince, jenž bude její součástí.

9 ZÁVĚR

Teoretická část diplomové práce přibližuje veškeré dostupné informace o rozvodu, co mu předchází, co je jeho součástí a jaké procesy nastávají po rozvedení manželství. Pozornost byla věnována příčinám rozvodu, kdy bylo objasněno, které negativní jevy jdou nejčastěji ruku v ruce s nespokojeným manželstvím a mohou způsobit rozvod. V kapitole s názvem rozvodové peklo byly rozebrány jednotlivé stadia, kterými prochází každé rozvodové řízení, dle dostupných zdrojů a osobních zkušeností bylo objasněno, rozdílné vnímání a působení rozvodu na ženu, muže a dítě. Předposlední kapitola se věnuje stadiu po rozvodu, kdy se řeší různé konflikty mezi manželi. Obsahuje informace o sporu o majetek a o děti, kde je jako stěžejní považována úprava výchovy a výživného dětí. Dále tato kapitola obsahuje podkapitolu s názvem Nový život, ve které je možné se informovat o možnostech a způsobech, jak začít znovu, jinak a třeba i lépe, již však bez bývalého manžela, či manželky. Poslední kapitola je věnována způsobům pomoci, či jakým způsobem můžeme rozvodu předejít, nebo alespoň zmírnit jeho dopad na jednotlivé členy rodiny. V této kapitole jsou uvedeny možnosti, které jsou v České republice dostupné jak místně, tak finančně, např. manželské a rodinné poradny, centra mediace, či specifická intervenční centra pro osoby ohrožené domácím násilím. Poznatky z teoretické části byly dále využity v části praktické

V praktické části diplomové práce byl k získání potřebných dat, zvolen výzkum kvalitativní, kdy jeho cílem bylo zjistit, jak rozsáhlý má rozvod dopad na jednotlivé členy rodiny, tedy ženu, muže a dítě, jakým způsobem byli tímto procesem ovlivněni, zda je tento nějakým způsobem změnil, ať už po stránce kognitivní či afektivní a zda jsou tuto změnu schopni sami na sobě pozorovat. Jako výzkumné metody pro získání těchto dat byly použity: polostrukturovaný rozhovor, metoda sebereflexe jednotlivých respondentů, která se zaměřovala na rozvodové období, vyplnění Vancouverského dotazníku a skupinového schématu profesora Ferdinanda Knoblocha. Použitím více metod byla zajištěna validita získaných dat, což umožnilo získaná data zajistit v co nejpřesnějším znění, ověřit jejich pravdivost a popřípadě doplnit jejich úplnost. Jako výzkumný vzorek bylo zvoleno šest osob, dva muži, dvě ženy a dvě děti, kteří prošli rozvodovým řízením. Dle výsledků, získaných výzkumem lze potvrdit poznatky, které jsou uvedené v teoretické části. Kdy se potvrdilo, že nevěra, workoholismus, či domácí násilí mají vysoké zastoupení v příčinách rozvodovosti. Patří mezi jevy, které nejsou slučitelné se spokojeným manželstvím a v určité vysoké míře

mohou vést k rozvodu manželství. Potvrzeno bylo i nepsané pravidlo, kdy dítě případně častěji do péče matky, nežli otce. Z výsledků výzkumu je možné poukázat také na to, že ženám po rozvodu nastávají existenční problémy častěji než mužům a také to, že muži se s rozvodem dokážou vyrovnat lépe a rychleji, než ženy. Dále byl bez výhrady potvrzen poznatek, že dopad rozvodu má nejmarkantnější vliv na dítě, jež rozvodem svých rodičů trpí největšími změnami a tento zážitek ho může do určité míry ovlivnit i v jeho budoucím životě.

Rozvod je bezesporu traumatizujícím zážitkem pro všechny jeho aktivní účastníky. Vnitřní smíření se s touto životní prohrou je velice těžkou a pro každého jedince naprosto individuální záležitostí. Důležité je sesumírovat si vlastní život a zjistit, zda na něj celé toto rozhodnutí bude mít pozitivní nebo negativní vliv. Je třeba přemýšlet nad tím, co nám vzala minulost, co je důležité učinit v současnosti, aby nám budoucnost přinášela především jen pozitivní věci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAKALÁŘ, E. a kol. *Rozvodová tematika a moderní psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1089-2.
- CAPPONI, V., NOVÁK, T. *Sám sobě manželským poradcem*. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-163-1.
- COLOROSOVÁ, B. *Krizové situace v rodině*. Praha: Ikar, 2008. ISBN 978-80-249-1027-7.
- EVERETT, C., EVERETT, S. V. *Zdravý rozvod pro rodiče i děti*. Praha: Talpress, 2000. ISBN 80-7197-169-3.
- GENTRY, W. D. *O lásce a hněvu*. Praha: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0877-9.
- HRUŠÁKOVÁ, M, a kol., *Zákon o rodině, Zákon o registrovaném partnerství*. Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-106-2.
- HUBBARDOVÁ, C. *Jak zvládnout domácnost, děti, manžela, práci i sebe*. Praha: Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-361-4.
- KIRSHENBAUM, M. *Nevěra, co dělat, když se objeví někdo další*. Brno: C press, 2009. ISBN: 978-80-251-2197-9.
- KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Vydavatelství University Palackého, 1996. ISBN 80-7067-669-8.
- KLIMEŠ, J. *Partneři a rozchody*. Praha: Portál, 2005. ISBN: 978-80-7367-745-9.
- KNOBLOCH, F., KNOBLOCHOVÁ, J. *Integrovaná psychoterapie v akci*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-679-X.
- LENGEROVÁ, J. *Rozvod? Rozvod!*. Praha: Road, 1992. ISBN:80-85385-04-X.
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN: 80-85282-83-6.
- MATĚJKOVÁ, E. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích* Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1832-3.
- MATĚJKOVÁ, E. *Řešíme partnerské problémy*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2338-9.

- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkum*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- MÜLLER, J. *Umění odpouštět, léčení zraněné duše*. Praha: Pragma, 2009. ISBN 978-80-7349-187-1.
- NELLES, W. *Muži, ženy a láska*. Rychnov nad kněžnou: Ježek, 2011. ISBN 978-80-85996-43-2.
- NOVÁK, T. *Manželské serpentiny*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0054-9.
- NOVÁK, T. *Jak předejít krizi v manželství*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0935-X.
- NOVÁK, T. *Manželské a rodinné poradenství*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1316-0.
- NOVÁK, T., DRINOCKÁ, H. *Partnerské a rodinné poradenství práce s klienty*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1526-0.
- NOVÁK, T. *Pomož si sám v rodinné krizi*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1845-3.
- PLAŇAVA, I. *Jak se nerozvádět*. Praha: Grada Publishing, 1994. ISBN 80-7169-129-1.
- PLZÁK, M. *Manželský svár*. Brno: Era, 2002. ISBN 80-86517-19-5.
- PLZÁK, M. *Manželská tonutí*. Praha: Motto, 2010. ISBN: 978-80-7246-504-0.
- POUPĚTOVÁ, Š. *Netrapte se po rozvodu*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN: 978-80-247-2046-3
- PRŮCHOVÁ, B. *Slušný rozvod*. Brno: Era group, 2002. ISBN:80-86517-25-X.
- PRŮCHOVÁ, B., NOVÁK, T. *Jak přežít rozvodové peklo*. Brno: Jota, 2004. ISBN:80-7217-294-8.
- SATIR, V. *Společná terapie rodiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-303-1.
- SCHNEIDER, J. W. *O smyslu a důležitosti životních krizí*. Hranice na Moravě: Fabula, 2005. ISBN 80-86600-27-0.
- ŠAMÁNKOVÁ, D., NOVÁK, T. *Pravda a lež v partnerství*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1846-0.

ŠMOLKA, P., MACH, J. *Manželská a rodinná trápění*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-448-9.

ŠPATENKOVÁ, N. *Jak řeší rodinné krize moderní žena*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1567-8.

TEYBER, E. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, 2007. ISBN: 978-80-7255-163-7.

TRÉLAŮN, B. *Překonávání konfliktů v rodině*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-935-6.

VENGLÁŘOVÁ, M. *Průvodce partnerským vztahem*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2054-8.

WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, 1996. ISBN: 80-7178-089-8.

Zákon č. 94/1963 Sb. O rodině

Zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách

SEZNAM PŘÍLOH

PI SKUPINOVÉ SCHÉMA PROF. FERDINANDA KNOBLOCHA A
VANCOUVERSKÝ DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: SKUPINOVÉ SCHÉMA PROFESORA FERDINANDA KNOBLOCHA A VANCOUVERSKÝ DOTAZNÍK

From: F. Knobloch, J. Knobloch

INTEGRATED PSYCHOTHERAPY

Copyright © 1979

MY GROUP SCHEMA: NAME _____

Put all the significant persons, institutions, animals, etc. from your entire life on the chart below and attach to your autobiography.

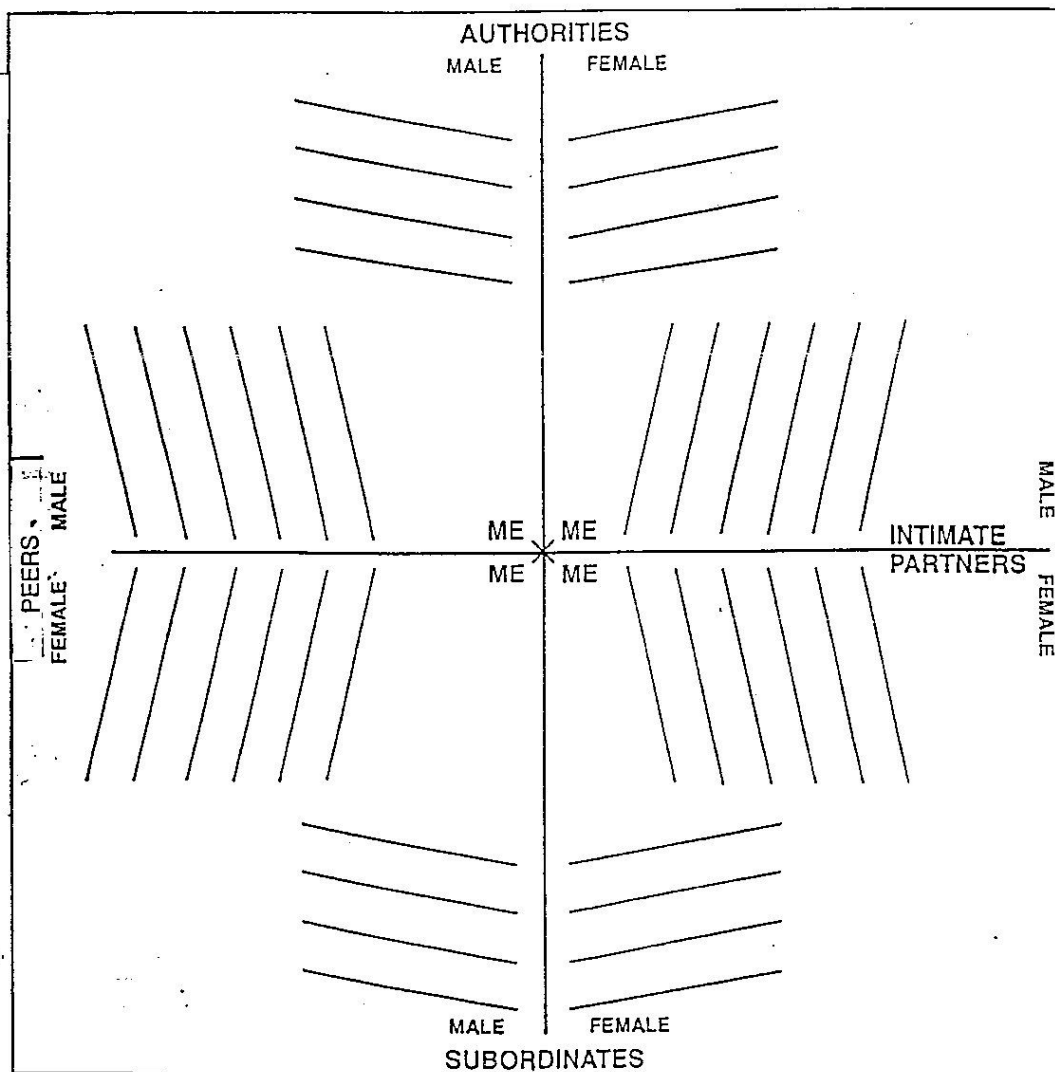
Authorities include parents, bosses, other relatives in authority, teachers and persons in a superior position.

Peers include brothers, sisters (usually), friends and co-workers.

Sex Partners all your partners.

Subordinates brothers & sisters for whom you were an authority, your children, people you supervise at work, substitutes of children (pets), etc.

Place them according to how emotionally close you feel to them.

Prosím, pište na stroji, hůlkovým písmem nebo velmi zřetelně.

1993

JMÉNO (křestní) _____	VĚK _____	VZDĚLÁNÍ _____
ZAMĚSTNÁNÍ _____	STAV _____	DĚTI _____
DĚTI (pohlaví, věk) _____		

PROBLEMY PRISPÍVAJÍCÍ K NESPOKOJENOSTI

0 = žádný problém, 1, 2, 3, 4, 5 = nejhorší problém

POPIS PROBLEMU	0-5
1. NÁLADA (0 = šťastný, ... 5 = velice depresivní)	
2. JINÉ SYMPTOMY (nespavost, úzkost, ...)	
3. NESPOKOJENOST SE SEBOU (pocitý méněcennosti)	
4. DÉLE TRVAJÍCÍ PORUCHY ZDRAVÍ	
5. CHOVÁNÍ / VÝRAZ / ŘEČ	
6. PRÁCE / STUDIUM / PENÍZE	
7. INTIMNÍ PARTNER, SEXUALITA	
8. DĚTI (včetně přání mít děti)	

LIFE CURVE (YEARS)
Life curve of happiness and neurotic symptoms

